

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Teologická fakulta

Katedra etiky, psychologie a charitativní práce

Diplomová práce

**DĚTI V NÁHRADNÍ RODINNÉ PÉČI
HOMOSEXUÁLNÍCH OSOB**

Vedoucí práce: doc. Michal Opatrný, Dr. theol.

Autor práce: Bc. Nikola Fialová

Studijní obor: Etika v sociální práci – kombinované studium

Ročník: 2.

2018

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury. Prohlašuji, že, v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Datum 24.04.2018

.....

Nikola Fialová

Tímto bych ráda poděkovala svému vedoucímu práce za jeho trpělivost, cenné odborné rady, metodické vedení práce a ochotu. Dále bych vřele poděkovala doc. Jakubovi Sirovátkovi, Dr. phil. za konzultace a velmi užitečné a odborné poznámky k celé práci.

Obsah

Úvod.....	6
1 Rodina a systém náhradní rodinné péče v ČR	8
1.1 Vymezení pojmu rodina.....	8
1.1.1 Klasický tradiční model rodiny	11
1.1.2 Funkce rodiny	12
1.1.3 Typy rodin	14
1.2 Rodičovství, role v rodině a vliv rodiny na rozvoj dítěte.....	17
1.2.1 Homoparentalita	20
1.3 Náhradní rodinná péče	21
1.3.1 Osvojení.....	23
1.3.2 Pěstounská péče.....	24
1.3.3 Pěstounská péče na přechodnou dobu	24
1.3.4 Poručenství s péčí	25
1.3.5 Svěření do péče jiné osoby	26
1.4 Institut osvojení dle právní legislativy	26
1.5 Aktuální situace v ČR	27
2 Problematika práv dítěte a tzv. nejlepší zájem dítěte.....	30
2.1 Situace ve světě.....	30
2.1.1 Práva homosexuálů vy vybraných státech.....	31
2.2 Právo na dítě.....	34
2.2.1 Právo na dítě jako základní lidské právo	35
2.3 Práva dítěte.....	37
2.3.1 Úmluva o právech dítěte.....	37
2.3.2 Význam Úmluvy	37
2.3.3 Základní principy Úmluvy o právech dítěte	38
2.3.4 Zajištění realizace prosazování práva dle Úmluvy.....	39

2.3.5 Ochrana práv dítěte v ČR	39
2.4 Nejlepší zájem dítěte	41
2.4.1 Kdo a jak zjišťuje nejlepší zájem dítěte.....	42
2.4.2 Aspekty bránící dítěti vyjádření svého zájmu	43
2.4.3 Kritika výkladu principu nejlepší zájem dítěte.....	44
2.4.4 Veřejná diskuse o tématu.....	46
2.5 Vztah práva a etiky ve vztahu k právům týkajících se adopce homosexuálními páry.....	47
3 Etika a morálka jako metody výzkumu	49
3.1 Vymezení pojmu etika	52
3.2 Vymezení pojmu morálka	55
3.3 Sociální stigma	57
3.4 Zákaz diskriminace na základě práva	58
3.4.1 Pojem diskriminace	59
3.4.2 Posouzení tématu z hlediska OSPOD.....	61
4 Diskuse.....	64
4.1 Normalita jako důvod k diskusi	64
4.2 Právo na dítě versus práva dítěte.....	65
4.3 Etika a morálka jako hodnotící systém	67
Závěr	69
Seznam použitých zdrojů.....	71
Seznam zkratk	77
Abstrakt.....	78
Abstract.....	79

Úvod

Žijeme v době rychlé a moderní, v době, kdy je člověk člověku blízko, a to někdy spíše tou elektronickou a virtuální formou, avšak fyzicky a emočně jsme si možná paradoxně daleko. Máme přístup k mnoha informacím, které nám utvářejí naše názory, a i přesto se v mnohých tématech dovoláváme těch, dá se říci i prastarých, základních dogmat. Tyto informace z nás dělají možná i tolerantnější společnost. Tedy určitě to můžeme zmínit, pokud mluvíme o větším tolerování – například národních rozdílů, o stírání společenských rozdílů v rámci jednoho národa.

Avšak jakkoliv je tato dnešní doba vhodná k rovnosti a tolerantnosti, stále jsou tu témata, která se diskutují velmi dlouho a neustále také rozdmýchávají vášnivé diskuse. Jedním z takových témat je i téma homosexuality, a to hlavně i ve spojení s adopcí dětí právě homosexuálními páry.

V této samotné diskusi zaznívá mnoho názorů, a to na obou stranách, jak na straně homosexuálů, tak na straně heterosexuálů. Je možná někdy až s podivem, kolik argumentů si pro každý názor dokáží diskutující v tomto směru najít, a to se jich samotných ani adopce, ani homosexualita nemusí týkat. V celé této spleti názorů a argumentů na téma homoparentality a adopce dětí homosexuálními páry možná ale zapomínáme na to nejdůležitější – na nejlepší zájem dítěte.

Tento princip již byl sice mnohokrát zmíněn jak v české, tak i ve světové judikatuře, ale ne vždy se o tom hovoří nebo je přímo ustanoven právě ten nejlepší zájem dítěte.

V tom všem dohadování zapomínáme na to, že dítě není věc, ale je to člověk se všemi svými právy. Nemůžeme tedy zaslepeni svou sobeckostí v touze po dítěti, coby své seberealizaci, zapomínat na něj, na dítě samotné.

Považuji za velmi důležité pohlédnout na toto téma také z pohledu filosofického. Protože pokud je tak notně řešeno psychologickým, popřípadě i právním pohledem, potom považuji za velmi důležitý i pohled ze strany filosofie, a to právě z toho důvodu, že se velmi často v diskusích o tomto tématu zmiňují pohledy etiky a morálky na toto téma. Právě také etiku a morálku bere autorka práce jako hodnotící metody k tomu

přinést do této společenské diskuse pohled na to, zda je adopce homosexuálním párem tak odlišná od hodnot, kterými se lidstvo ve většině řídí.

Ke správnému pochopení celého tématu je třeba řádného teoretického zázemí. V první kapitole je vysvětlen pojem rodina a systém náhradní rodičovské péče v ČR a přehled všech forem náhradní péče u nás. Druhá kapitola se bude zabývat právem na dítě a právy dítěte. Bude zde rozebrána otázka, zda vůbec existuje právo na dítě, zda se na toto může člověk odvolávat jako na jedno ze svých základních práv.

Poslední kapitola se věnuje etice a morálce jako metodám k hodnocení celého tohoto tématu. Protože pokud je problém nastavit jednotná pravidla přímo do právních spisů, potom bychom se při řešení tohoto problému mohli inspirovat právě etikou a morálkou, jež jsou tu od nepaměti a jsou obecně přijaty společností.

Jako jedny z nejdůležitějších pro tuto diplomovou práci byly zvoleny především publikace Jana Sokola a Iva Možného – dva pohledy na rodinu a na člověka, které autorka práce považuje za velmi důležité co do obsahu a kvality. Z důvodu toho, že toto téma je také velmi diskutované v rámci rozsáhlých diskusí napříč internetovými weby, blogy a odbornými online články, vychází tato diplomová práce do určité míry i z veřejných debat a diskusí. Právě i tyto zdroje bylo potřeba monitorovat a vyhodnocovat pro zachycení, popsání a ilustrování toho, jak probíhá debata k tomuto tématu napříč společností.

Je velmi nutné připomenout, že v této diplomové práci se nebude řešit adopce dítěte, které má biologického rodiče žijícího v homosexuálním svazku, jeho partnerem. Výstupem a zároveň cílem této diplomové práce je nejen zhodnocení a rozbor argumentů z vybrané odborné literatury, které do tohoto tématu zasahují a které autorka práce považuje za přínosné v pochopení uvedeného, ale i autorčino vlastní zhodnocení a úvaha nad aktuální sociální diskusí – o to, proč není možná adopce dítěte celým homosexuálním párem, ale pouze homosexuálním jedincem?

1 Rodina a systém náhradní rodinné péče v ČR

Tak jak bylo popsáno v úvodu, tato diplomová práce se bude věnovat systému náhradní rodinné péče v České republice, a to ve vztahu k homosexuálním párům. Také se bude věnovat diskusi, která se tohoto tématu týká. Měla by vyústit v cíl - podat názory a argumenty k tomuto tématu, jež autorka práce považuje za stěžejní v rozhodování o tom, zda umožnit homosexuálním osobám, které jsou spolu v registrovaném partnerství, adopci dítěte, ale především také stanovit, kde je v celé této diskusi zajištěn nejlepší zájem dítěte.

K pochopení celé podstaty této veřejné diskuse je třeba uvést především teoretický základ tohoto tématu, a tedy vyčlenit a popsat základní prvky potřebné k další možné argumentaci a pochopení.

Charakter člověka se formuje od jeho dětství. Na tom, jak se osobnost člověka formuje, má podíl mnoho různých faktorů, a to jak těch vnějších, tak těch vnitřních. Samozřejmě tím nejvlivnějším prostředím pro formování osobnosti člověka je jeho nejbližší okolí, tedy rodina. Její úloha je natolik významná, že bylo zformulováno nepřeborné množství definic z různých pohledů, definice z různých vědních disciplín apod. Nelze tedy přímo říci, která z definic je tou jednou jedinou a správnou, jelikož například i každá vědní disciplína chápe pro své účely a zkoumání rodinu prostě odlišně.

Je třeba upozornit na to, že pojem rodina, stejně jako její funkce a typy se postupem času, a je to zcela logické, vyvíjely. Je to dáno vývojem společnosti jako takové, postupem doby, modernizací a zrychlováním všeho kolem. Sbližováním lidí, států. Stíráním rozdílů ať již sociálních v rámci jednoho státu anebo rozdílů napříč jednotlivými státy ať již je to více či méně žádoucí a žádané.

1.1 Vymezení pojmu rodina

Rodina je základním stavebním kamenem jakéhokoliv státu, národnostní nebo jiné skupiny lidí. Jsou to lidé, kteří jsou navzájem příbuzní a kteří jsou na sobě více či méně závislí. Definice existuje mnoho a také záleží na výkladu - jinak na pojem rodina

nahlížíme z hlediska psychologického, jinak z hlediska sociologického a jinak například z hlediska demografického.

Tradiční model rodiny se už od 15. století objevuje jako vícegenerační spolek lidí, jelikož zde žilo několik generací pospolu. Velmi často na toto tradiční uskupení lidí měla vliv církev, která v té době měla velký vliv na všechny stránky lidského života.

To, jak na rodinu pohlížela církev, se odráželo i v pohledu na manželství a vše s tímto související včetně zakládání rodiny nebo manželské sexuality. Již od počátku se rodina podílela svými činnostmi i na ekonomické funkci, přispívala státu a postupně v ní docházelo k dělbě práce. Model rodiny byl zpočátku ryze patriarchální, a pokud rodina vlastnila nějaký majetek, pak byl vlastněn mužem a ten měl poslední a nejdůležitější slovo v celé rodině.¹

Kdybychom hledali definici rodiny, můžeme zde zmínit ty nejzákladnější, mezi něž patří například tyto definice:

„Rodina je přirozená jednotka, v níž se člověk může narodit a dospět. Ve starších společnostech měla i velký význam hospodářský, dnes se i další funkce rodiny často delegují na společnost resp. stát.“²

Rodinu můžeme chápat jako malou primární společenskou skupinu, která je založena na svazku muže a ženy, na pokrevním vztahu rodičů a jejich dětí či na vztahu jej substituujícím (adopce). Členové rodiny obývají společnou domácnost, plní společensky určené a uznané role, které vyplývají ze soužití. Rodina plní souhrn funkcí, jež podmiňují její existenci a dávají tomuto společenství vlastní význam ve vztahu k jedincům i k celé společnosti.³

Definice, která je více obecná a zdůrazňuje vztah mezi lidmi jako takový, ne nutně podmíněný opravdu příbuzenským vztahem: Rodina je skupina lidí se společnou historií, současnou realitou a budoucím očekáváním vzájemně propojených transakčních vztahů. Členové jsou často, ale ne nutně, vázáni hereditou, legálními manželskými svazky, adopcí nebo společným uspořádáním života v určitém úseku jejich životní cesty. Kdykoliv mezi blízkými lidmi existují intenzivní a kontinuální,

¹ Srov. MURPHY, R. F. *Úvod do kulturní a sociální antropologie*, s. 87-89

² SOKOL, J. *Malá filosofie člověka*, s. 373

³ Srov. DUNOVSKÝ, J. *Sociální pediatrie: vybrané kapitoly*, s. 40–52

psychologické a emocionální vazby, může být užíván pojem rodina, i když jde např. o nesezdaný pár, o náhradní rodinu atd.⁴

Jak již bylo zmíněno, rodinu chápe každý společensko-vědní obor jinak. Například ekonomie chápe rodinu jako společenský celek, který se má aktivně podílet na ekonomice země, na hospodářském růstu. Ale chápe rodinu také jako spotřební jednotku.

Pro právní vědy je rodina to, co má být právem ochraňováno před vlivy z vnějšku, a to hlavně těmi nepříznivými, ale i sama rodina je právy upravována.⁵

V sociologii se zkoumání rodiny měnilo v závislosti na čase, stejně jak se vyvíjela společnost, její zvyky a chování typická pro historická období. Rodina byla tou nejposlednější jednotkou co do dělitelnosti – nejmenší nedělitelná jednotka sociálního života. Až do poloviny 19. století se sociologie zabývala především rodinou středostavovskou.

Až v druhé polovině 19. století spolu s evolucionismem, hlavně v přírodních vědách, se vývoj projevil i do sociologie a rodina je chápána jako živý prvek, který se dále sám vyvíjí.⁶

Pro pedagogiku a psychologii je rodina brána jako celek, kde se utváří osobnost člověka vlivem ostatních členů a jejich chování. Rodina je tou první instancí, kde člověk vnímá sociální role, kde přejímá od ostatních členů to dobré i to zlé – tedy vzory chování, stejně tak jako základní dovednosti a postoje k hodnotám.⁷

Teologie jako sociálně vědní disciplína samozřejmě uznává hlavně akt manželství muže a ženy jako to nejčistší, co dává rodině punkt stálosti: „Co Bůh spojil, ať člověk nerozděluje“ a kde nejdůležitější funkcí rodiny je přivést na svět děti a chránit je.

Z výše uvedených definic, můžeme vyzorovat, že definice rodiny nejčastěji používá popis jejích funkcí ve vztahu k jejím členům a nejčastěji také co se týče naplnění potřeb dítěte, a to hlavně jeho nejlepšího zájmu.

⁴ Srov. SOBOTKOVÁ, I. *Psychologie rodiny*, s. 24

⁵ Srov. Zák. č.89/2012 Sb. Sb.

⁶ Srov. MOŽNÝ, I. *Sociologie rodiny*, s. 13 -17

⁷ Srov. KRAUS, B., POLÁČKOVÁ, V. *Člověk-prostředí-výchova k otázkám sociální pedagogiky*, s. 180-182

1.1.1 Klasický tradiční model rodiny

Velmi často se lze setkat s názorem, že povolení různých alternativ rodiny, tedy i rodin s homosexuálními rodiči, je bráno jako velké ohrožení klasického modelu rodiny. Definicí klasické rodiny je ale opět velmi těžko uvádět jednoznačně. Například v právním řádu České republiky není zakotvena jedna určující definice rodiny, natož té klasické. Je zde pouze uvedeno, že rodina je založena vznikem manželství. Přitom právě právní věda byla tou první, která se snažila vyspecifikovat institut rodiny ve společnosti.⁸

Tradiční klasický model rodiny předpokládal, že manželství mezi mužem a ženou je jednoduše automatické, byla to další životní fáze logicky navazující na předešlé fáze života člověka. Zprvu se tento klasický model rodiny nikdy nezakládal na jakýchkoliv projevech vzájemné intimity.⁹

Tradiční model rodiny má dle některých autorů tři určující prvky a těmi jsou zaprvé manželská láska, jasně daná dělba práce mezi mužem a ženou a jako třetí je zde starost a péče o dítě. Tyto tři prvky klasického modelu byly destabilizovány s příchodem feministických hnutí, umožněním rozvodů a soužitím mimo svazek manželský.¹⁰

Pokud je ovšem klasický model rodiny, tedy manželství mezi mužem a ženou s jasně rozdělenými povinnostmi a vymezenou péčí o dítě, ohrožen – rozvodem, odlukou apod., můžeme se setkat i s úvahou, jak může tato „normální“ rodina dítěti dopřát vše co potřebuje k tomu, aby byl zajištěn jeho nejlepší zájem. Protože pokud nejsou plněny funkce klasické rodiny, může být ohrožena socializace jedince, dítěte.¹¹

„Odpůrci registrovaného partnerství a adopce dětí homosexuály často uvádí obavu, že klasický model rodiny bude díky legalizaci společného soužití dvou osob stejného pohlaví poškozen. Zastánci klasického modelu rodiny argumentují tím, že jediný historicky ověřený a vhodný model rodiny pro výchovu dětí se skládá z matky, otce a dětí.“¹²

⁸ Srov. KRAUS, B., POLÁČKOVÁ, V. *Člověk-prostředí-výchova k otázkám sociální pedagogiky*, s. 78

⁹ Srov. GIDDENS, A. *Důsledky modernity*, s. 76 - 78

¹⁰ Srov. DeSINGLY, F. *Sociologie současné rodiny*, s. 88 - 91

¹¹ Srov. HAVLÍK, R. *Sociologie výchovy a školy*, s. 68

¹² VLČKOVÁ, I. *Výchova dětí homosexuálním párem*, s. 13

Vlčková dále ve svém výzkumu dochází k závěru, že ač děti, které jsou vychovávány homosexuální párem, daleko častěji experimentují se svou sexualitou, v konečném závěru není ale abnormální rozdíl v sexuální identifikaci mezi procentem dětí z homosexuálního a heterosexuálních rodin. Dále z jejího výzkumu vyplývá, že děti vychovávané homosexuálními rodiči mají větší společenský cit pro toleranci vůči odlišnostem. Vlčková také dochází k velmi zajímavému zjištění a to: „*Jelikož je převážná většina dnešní společnosti homofobní, není možné provést výzkum týkající se homosexuální menšiny, který by byl nezpochybnitelný, a jeho výsledky by se daly generalizovat.*“¹³

Nemůžeme tedy jasně říci, že homosexuální svazek dvou jedinců má špatný vliv na dítě, protože nelze říci, že ohrožuje klasický model rodiny a v něm z něj plynoucí bezpodmínečnou starost o dítě.

1.1.2 Funkce rodiny

V průběhu historie prošla rodina složitým vývojem, během času se funkce rodiny proměňovaly, ale přesto zůstává základním pilířem společnosti a v průběhu socializace člověka je nositelkou kulturních hodnot a norem dané společnosti. Posláním rodiny je její reprodukční a výchovná funkce, cílem je příprava dětí na samostatný život. Rodinu můžeme chápat jako dynamický organismus, který ovlivňuje životní styl partnerů, jejich věk, počet dětí atd.

Dítě by mělo být ovlivněno jak jedním, tak i druhým rodičem, protože si potřebuje najít to nejlepší z chování obou. A v rodině z tohoto důvodu tomu také pomáhá funkce „přehazování rolí“ – triangulační fenomén. Rodina vykonává své funkce pomocí subsystémů – nejprve jsou to vztahy mezi partnery, následně, když co se v rodině objeví dítě, ať již se do rodiny narodí či je adoptováno apod., vzniká zde systém *rodič – dítě* a také tento fenomén triangulace, kdy dítě má mít stejné možnosti co do vývoje vztahu k oběma rodičům. Triangulační proto, že je třeba si uvědomit, že vzniká-li problém mezi rodiči, občas se ho snaží řešit skrze dítě, a to je potom vystaveno rodičovskému subsystému.¹⁴

¹³ Srov. VLČKOVÁ, I. *Výchova dětí homosexuálním párem*, s. 28

¹⁴ Srov. HUDOLIN, V. *Social psychiatry*, s. 159

To je také jedna z důležitých funkcí rodiny, i přesto, že ne zcela pozitivní. Mezi základní funkce rodiny pak řadíme následující:

1. Biologicky-reprodukční funkce – slouží k zachování lidstva
2. Sociálně-ekonomická funkce – je významným prvkem v ekonomickém systému společnosti
3. Ochranná funkce – zajišťuje životní potřeby všech členů rodiny
4. Socializačně-výchovná funkce – připravuje děti na vstup do praktického života
5. Rekrece, relaxace, zábava
6. Emocionální funkce rodiny – tato funkce je zásadní, nezastupitelná, potřebné citové zázemí nenahradí žádná instituce.¹⁵

S postupem času a vlivem mnoha různých faktorů, současná rodina některé ze svých funkcí téměř ztratila, anebo naopak vytvořila jiné. Jak uvádí Výrost, můžeme nyní sledovat tyto čtyři základní funkce rodiny:¹⁶

- 1 funkce reprodukční
2. funkce materiální
3. funkce výchovná
4. funkce emocionální

Funkce reprodukční je vnímána jako jedna z hlavních, jelikož se s ní naplňují i cíle růstu ekonomiky a populace vůbec. Co se týká funkce materiální - společenství lidí žijících v jednotě rodiny zabezpečuje materiálně jednak své jednotlivé členy, ale opět je tato funkce velmi důležitá i co se týče ekonomického rozvoje společnosti. Do tohoto systému se dříve či později zapojí každý člen společnosti. Funkce výchovná je velmi důležitá ve směru od rodičů k dítěti, ale i opačným směrem. Jsou to právě hlavně rodiče, kteří formují osobnost dítěte a svým vlivem regulují případné nežádoucí vlivy na své děti. S touto funkcí je dále velmi úzce spojena funkce poslední, a to emocionální funkce rodiny. Dítě potřebuje cítit pouta, která jsou mezi ním a ostatními členy rodiny tvořena. V rodině by se dítě mělo cítit nejbezpečněji, mělo by zde umět relaxovat a mít čas na načerpání duševních i tělesných sil. Emocionální utváření osobnosti je jedno

¹⁵ Srov. ČEVELA, R. a kol. *Sociální a posudkové lékařství*, s. 38

¹⁶ Srov. VÝROST, J. *Aplikovaná sociální psychologie*, s. 304

z nejdůležitějších pro jeho další působení ve společnosti, ale i ve vztahu k sobě samému.

Velmi důležitá a možná i někdy opomíjená je i funkce ozdravná, tak jak ji zmiňuje například Křivohlavý: „*Zdraví je stav člověka, kdy je mu naprosto a nevýlučně dobře, a to jak fyzicky, tak psychicky ale i sociálně.*“¹⁷

Z výše uvedeného je tedy zřejmé, že rodina je skupina lidí, jejíž funkce jsou důležité k vytváření velmi důležitých sociálních interakcí, které jsou nezbytné pro fungování společnosti, pro budoucnost rodiny a tedy opět i společnosti a pro rozvoj jedinců. Bez jedinců by rodina nemohla fungovat, stejně tak jako by jedinec ve společnosti nemohl fungovat bez rodiny anebo skupiny lidí, kteří mu jí nahrazují. V tomto případě je důležité zmínit typy rodin. Poněvadž ne vždy jedinec celý svůj život sdílí s jedním typem rodiny.

1.1.3 Typy rodin

Typologie rodin slouží k utřídění velmi nepřehledné a proměnlivé oblasti, jakou představují rodiny, které slouží ponejvíce k didaktickým účelům. Za jednotlivými typy rodiny, bychom měli vidět neopakovatelnost a unikátnost každého rodinného systému. Mezi jednotlivými vyhraněnými typy rodin předpokládáme existenci řady nevyhraněných či přechodových a smíšených typů, takže většina rodin se v podstatě k „čistým“ typům rodiny nedá zařadit.¹⁸

Neúplnou rodinu tvoří jeden z rodičů se svým dítětem. Nejčastěji vzniká neúplná rodina rozvodem. Rozvod rodičů je jednou z nejvíce traumatických událostí v životě dítěte, stejně jako úmrtí člena rodiny. Tyto situace přinášejí do rodiny nejistoty a změny, které se týkají všech jejích členů. Před samotným rozvodem dochází k jednostranným, nebo oboustranným pocitům nespokojenosti a nenaplnění vzájemných očekávání rodičů.¹⁹

Vždy se ale různé definice a pohledy shodují na tom, že rodina je skupina lidí, která zaštiťuje jisté názory, emoce, funkce a i jisté poslání. Dítě má v této skupině lidí

¹⁷ KŘIVOHLAVÝ, J. *Psychologie zdraví*, s. 37

¹⁸ Srov. SOBOTKOVÁ, I. *Psychologie rodiny*, s. 51 - 53

¹⁹ Srov. MATĚJČEK, Z. *Rodiče a děti*, s. 38.

nezpochybnitelně místo, místo, kde by se mu mělo dostávat všeho, co ho připraví na dospělý život.

Jako další důležitý bod je třeba uvést to, že rodina vždy patřila do práva soukromého, a tedy jakékoliv zásahy státu do takto specifického uskupení by měli být minimální. Jakákoliv přemíra regulace a striktně daných příkazů a zákazů nemůže v konečném důsledku přinést nic obohacujícího pro život členů rodiny a dítěte vůbec.

Jak píše Francois De Singly také s odvoláním na É. Durkheima, existují dva rysy charakterizující proměny rodiny. Těmi jsou takzvaná „privatizace rodiny“, protože se stále více zdůrazňuje kvalita interpersonálních vztahů uvnitř rodiny a druhým rysem je „socializace“ rodiny. Tím je právě myšlen stále sílící vliv a zásahy státu. Během let se rodina stává čím dál více prostorem, ve kterém si jednotlivci chrání svou individualitu a zároveň se rodina stává „pomocným nástrojem státu“, který kontroluje, podporuje a reguluje jednotlivé vztahy mezi členy rodiny. Současná rodina se vyčleňovala postupně jako soukromý prostor, v němž členové rodiny měli čím dál tím větší zájem být pohromadě, sdílet určitou intimitu a stali se citlivější na kvalitu vzájemných vztahů.²⁰

S ohledem na konstelaci rodiny se jeví jako přehledná klasifikace F. Miterrauera z roku 1990:

- Nukleární rodina

Manželský pár rodičů s alespoň jedním dítětem. Není zcela jednoznačná shoda v tom, zda pod tento pojem můžeme zahrnout i páry bez vlastního dítěte a domácnosti jednoho rodiče s dítětem nebo dětmi.

- Rozšířená rodina

Je rodina, kdy spolu s manželským párem s jedním nebo více dětmi žije alespoň jedna svobodná bezdětná příbuzná osoba ve společné domácnosti.

- Komplexní rodina

Tuto rodinu tvoří dva manželské páry nebo jeden manželský pár a svobodná, či ovdovělá osoba s dítětem.

²⁰ Srov. De SINGLY, F. *Sociologie současné rodiny*, s. 9-10

- Komplexní rodina kmenová

Jde o takovou rodinu, kde jsou jednotlivé manželské páry uspořádány lineárně (generačně) a která je řízena otcem-hospodářem, příslušníkem nejstarší generace, který si svoji autoritu udrží až do smrti.

- Komplexní rodina s výměnkem

Jedná se o komplexní lineárně uspořádanou rodinu, kde však ještě za života hospodáře dojde k přenesení pravomoci hlavy rodiny na hospodářova nejstaršího ženatého syna nebo hospodářova zetě, který se stane novým hospodářem.

- Komplexní rodina typu joint family

V této rodině nalezneme alespoň dva laterálně (v rámci jedné generace) uspořádané manželské páry s dětmi. Laterální uspořádání může být kombinováno s lineárním.²¹

²¹ Srov. HORSKÝ, SELIGOVÁ, in PEIGER, M. *Rodina v proměnách věků*, s. 22

1.2 Rodičovství, role v rodině a vliv rodiny na rozvoj dítěte

Tím, kdo nejvíce působí na rozvoj dítěte jsou bezpochyby rodiče. Velmi často se při zmínění výchovy dětí diskutuje právě o vzorech pro dítě, tedy o vzorech ženských a mužských, o tom, že, právě pouze zastoupení obou stran – mužské i ženské, při výchově dítěte, je to nejsprávnější. Takto je rodina považována společností za rodinu normální. Tedy takto můžeme laicky vysvětlit pojem „normální“ ve vztahu k rodině. Zde jsou uvedeny i odborná vysvětlení pojmu „normální“.

Pojem „normální“ v souvislosti s rodinou vysvětluje například Padrnos tak, že o takové rodině mluvíme, když se sezdanému páru, muži a ženě narodí dítě. Tuto normální rodinu tedy netvoří člověk, který žije s někým „na hromádce“ netvoří ji ani manželský pár, který nemá děti a netvoří ji ani pár homosexuální. Z toho všeho ale přesto nemůžeme vyvodit výsledek, že tito vyjmenovaní by nemohli žít rodinným životem, protože tyto skupiny lidí – bezdětní, nesezdaní, homosexuální páry – jsou v dnešní době stále častější a již o nich i hovoříme jako o „nové rodině.“²²

Naopak ale vysvětlení „normality“ od americké psychologičky F. Walsh není úplně jednoznačné, jelikož Walsh tvrdí, že na normalitu, tedy konkrétně na slovo *norma*, nahlížíme z různých směrů, a to je především odvislé od subjektivní pozice toho, kdo „normu“, normálnost sleduje a popisuje. Walsh rozlišuje tyto typy normality:

- Normalita = ideál – to, co je normální, je v některých směrech bráno jako ideální, a to tedy hlavně v humanistických směrech. Normalita znamená *optimálně fungující*. To, že je rodina jako prvek společnosti dobře fungující závisí na tom, zda se řídí určitými hodnotami, jakými jsou věrnost, oddanost, intelektuální a emoční obohacování ostatních členů rodiny. Normální rodina v tomto směru má také plnit určité úkoly například právě ve vztahu k dětem – jejich výchova. Netradiční rodiny, tedy ty, které v tomto pohledu nenaplnují normu, nicméně mohou také dobře fungovat.
- Normalita = průměr – zde se na normu pohlíží jako na středobod nějaké situace. Tento střed je průměrná situace, průměrný stav. Vše, co je vzdáleno od tohoto středu je nějaký výkyv od středu, tedy od normálu.

²² Srov. PADRNOS, J. *Sociologie a psychologie rodiny*, s. 11-15.

Rodina nemusí být ale vždy to, co je typické, protože existují i „normální“ rodiny, dle tohoto pohledu, a jsou dysfunkční. A ne každá rodina je prvek bezproblémový a ne každý problém musíme nutně hned považovat za ukazatel něčeho špatného.

- Normalita = zdravě fungující – pohled ze strany psychologie - co je zdravé, je normální. Zde je třeba ale připomenout, že porucha u jedince nemusí zrcadlit ihned poruchu celé rodiny. A naopak – pokud je zdravý jeden člen rodiny, nemusí být po psychické stránce zdravá rodina celá.
- Normalita = standartní proces – normalita je založená na stejně probíhajících procesech uvnitř rodiny. Vzdělávání dětí, předávání společenských hodnot. Rodina se vyvíjí v čase jako celek a nelze zde aplikovat „unifikovanost normality.“ U tohoto přístupu, pohledu na normalitu, připouštíme variabilitu rodiny²³

Normální rodinou také nazýváme tu, kde je zastoupen mužský i ženský element. Ač se v současné době poněkud proměnil, tradiční model rodiny role otce a matky a jejich charakteristiky zůstávají téměř stejné. Hlavními charakteristikami role otce jsou soběstačnost, dominantnost a nezávislost na ženě. Ženská role je naopak ta, které se stará o chod domácnosti a výchovu dětí. Žena je považována za submisivní část partnerů v manželském svazku. Tento patriarchální model se však někdy kolem roku 1989 rozpadá a nahrazuje jej model *egalitární*, který je charakterizován demokracií, co se týče kooperace a zastupitelnosti muže a ženy jako rovnocenných partnerů. Sice je tento model stále považován za jakýsi ideál, avšak moderní rodina se k němu velmi blíží.²⁴

Právě absence zastoupení jedné z těchto rolí rodiče, tedy buďto mužské anebo ženské, je jedním z velmi častých argumentů proti výchově dítěte homosexuálním párem. Podle výzkumu Judith Stasey a T. J. Biblarze z roku 2001 mají lesbické matky mnohem větší snahu zajistit dětem mužský vzor, a to daleko větší než rozvedené heterosexuální ženy. Průzkum také dále potvrdil, že je jedno zda se jedná o homosexuální rodiče nebo rodiče heterosexuální, protože na výchovu dítěte to nemá vliv. Děti, které vyrůstají v rodině s homosexuálními rodiči, jsou stejně sociálně přizpůsobivé, stejně úspěšné v komunikaci i v navazování nových přátelství a jsou

²³ Srov. WALSH, F. *Normalfamilyprocesses*, s. 3-7

²⁴ Tamtéž, s. 50-51

srovnatelné i ve studijních výsledcích. Z toho vyplývá, že vývoj dítěte je spíše ovlivněn povahou uvnitř rodiny než její strukturální formou.²⁵

A co se týče homosexuálních rodičů, ti vychovávají většinou heterosexuálně orientované děti, ale nemívají takový smysl pro zakořeněnost multigenerační rodiny a její rodové cítění jako v běžných heterosexuálních rodinách. Tolerance okolí k homosexuálnímu páru často rázem opadne, když se ho týká rodičovství. U veřejnosti se pak vynořují pocity pobouření, rozhořčení a nepochopení. Dosavadní výzkumy však žádnou významnou odlišnost v rodičovství heterosexuálních a homosexuálních párů neprokázaly.²⁶

Například M. J. Championová se některé z velmi zažitých předsudků snaží vyvrátit ve svých textech *Who's fit to be a parent?*, kde oproti názoru, že homosexualita není normální a přirozená, namítá, že hodně jiných věcí v chování lidí není „přirozených“, a přesto se nadále dělají. A někdy jsou to dokonce činnosti nutné a užitečné a jako příklady uvádí krmení kojenců z lahví nebo podávání chemických preparátů, antibiotik aj. Sama jakkoliv odmítá dělení společnosti na heterosexuální a homosexuální. Poukazuje na to, že heterosexuální svět, kde se odehrávají potraty, rozvody, násilí v rodině, sexuální zneužívání nebo prostitute, mohou za „normální“, „zdravý“ a „přirozený“ považovat jen pokrytci a moralisté.²⁷

Univerzita v Melbourne publikovala studii, která konstatuje, že při výchově dětí homosexuálními rodiči si tyto děti vedou dobře, co se týká stránek emoční vyrovnanosti, sebeúcty a rodinné soudržnosti. A protože žijí v takto „odlišném“ prostředí, daleko lépe pak komunikují a snadněji řeší například problémy s šikanou.²⁸

Jak bylo uvedeno, velmi důležitým faktorem na vývoj dítěte a na jeho spokojený život, je samozřejmě rodina, která by mu měla zajišťovat ty nejdůležitější materiální, ale především také nemateriální hodnoty, jakými jsou pocit bezpečí, lásky a pochopení. Důležité role při tomto vytvářejí rodiče. Měli by to být ti nejbližší lidé, které dítě ve svém životě má. Měli by to být jeho ochránci, jeho průvodci životem a jeho vzory. Pokud tyto hodnoty v sobě nese muž anebo žena, mělo by být jedno, zda jsou to potom

²⁵ Srov. BIBLARZE in VLČKOVÁ, I. *Výchova dětí homosexuálním párem*, s. 13

²⁶ Srov. SOBOTKOVÁ, *Psychologie rodiny*, s. 189-198

²⁷ Srov. M. J. CAMPION in SOBOTKOVÁ, *Psychologie rodiny*, s. 193

²⁸ Srov. [online] dostupné z <http://www.theage.com.au/victoria/tick-for-samesex-families-20130605-2npxf.html>

rodiče jako partneři heterosexuální anebo homosexuální. Hlavní je, aby pro dítě dokázali vytvořit ten pravý domov.

Dobrý domov je jednou z podmínek šťastného dětství. A šťastné dětství je jednou z podmínek pro dobré, zdravé utváření lidské osobnosti. A duševně zdraví, zdatní, dobře vyspělí lidé tvoří zdravou společnost. Není tady domov našeho dítěte nebo našich dětí jen tak docela soukromou záležitostí, ale je v zájmu celé naší společnosti.²⁹

O člověku se toho mnoho dozvíme, pokud budeme pozorně sledovat místo, odkud pochází, protože prostředí, které kolem sebe člověk vytváří, je plné informací o oné osobě. Některé ze sociálně psychologických teorií tvrdí, že člověk si vybírá a vytváří fyzické prostředí, které zrcadlí a posiluje jeho sebeobraz.³⁰

Jestliže někde chybí role otce nebo role matky ve vztahu k dítěti a dítě je vychováváno dvěma ženami nebo dvěma muži, potom toto dítě trpí v dospělosti spíše psychickými poruchami, nežli dítě vyrůstající v rodině s matkou a otcem.³¹

1.2.1 Homoparentalita

Rodičovství u lidí stejného pohlaví (tedy buďto gayů nebo lesbiček) nazýváme homoparentalita. Může se též jednat o výchovu dětí jedincem s homosexuální orientací.

Vysvětlení pojmu homoparentality se nejčastěji věnují obory sociologie a psychologie. Můžeme říci, že se jedná i o jistý druh fenoménu, jelikož je to i v dnešní době stále téma kontroverzní, zvláště co se týče vzoru rodičů homosexuálů pro dítě. Neustále se diskutuje o vzoru matky a otce, jasně rozdělené na feminní a maskulinní typ a vzor chování, které má dítě ve svých rodičích mít.

První výzkumy těchto typů rodin se prováděly ve Spojených státech amerických již v 70letech minulého století. Zpočátku se týkaly spíše gay a lesbických rodičů, kteří měli své potomky z předchozího heterosexuálního vztahu a řešili otázky jako „jak sdělit

²⁹ Srov. MATĚJČEK, Z. *Rodiče a děti*, s. 175

³⁰ Srov. [Online] <http://www.psychomost.cz/view.php?cisloclanku=2008030022>

³¹ Srov. HAŠKOVÁ, H. *Péče o nejmenší. Boření mýtů*, s. 110-119

svou sexuální orientaci dětem“ nebo „jaký s nimi mít vztah.“ Netýkaly se tedy primárně vědomé volby rodičovství v kontextu s vlastní homosexuální orientací.³²

Kurdek například zkoumal na základě rozdělení do čtyř skupin rozdíly mezi heterosexuálními a homosexuálními páry. Kategorie jsou následující: sezdané heterosexuální páry, nesezdané heterosexuální páry, nesezdané gay páry a nesezdané lesbické páry. Tyto skupiny a chování v nich pak porovnával s heterosexuálním párem s dětmi. Z výzkumu vyplynulo, že u párů gayů je ve srovnání s hetero - párem partnerství vyrovnanější v kooperaci v rodinných vztazích a přidělování rolí v domácnosti. Gay-páry mají o něco větší tendenci se izolovat, a to zejména proto, že nemají takovou podporu ze stran institucí, které normálně hetero - párům pomáhají ve složitých životních situacích.³³

Homoparentalitu jako něco pozitivně nového, co do naší společnosti přináší koncept nových myšlenek jako je například rozdělení rolí a úkolů v rodině nebo na řešení různých životních situací, popisuje tuto formu rodičovství Laird ve své knize.³⁴

Otázka vývoje a normálního utváření osobnosti u dětí vychovávaných homosexuálními páry je v současné době převážně kladena s liberalizací legislativy týkající se právě registrovaných partnerství, výchovou, ale i adopcí dětí. Tato liberální legislativa a tedy i oficiální výchova dětí homosexuálními páry zde není tak dlouho, aby se dalo nasbírat dostatečné množství dat, která by poskytla odpovědi na všechny otázky, které si veřejnost klade. Jinak je to ovšem s informacemi o formách náhradní rodinné péče.

1.3 Náhradní rodinná péče

V situaci bez domova se dítě ocitá z různých důvodů. Může být ihned, ještě jako novorozenec, odloženo do baby boxů nebo se jeho rodiče o něj nemohou, nechtějí nebo třeba ani neumějí postarat. Důvodů může být opravdu hodně, a pokud se dítě v takovéto situaci, tedy bez rodiny ocitne, potom přichází na řadu náhradní rodinná péče.

³² Srov. SOKOLOVÁ, V. *Otec, otec a dítě: Gay muži a rodičovství*, s. 117

³³ Srov. KURDEK, L. A. in LICEHAMMEROVÁ, Š. *Projevy partnerské vzájemnosti u homosexuálních párů na pozadí sociální exkurze*, s. 17

³⁴ Srov. LAIRD, J. *Lesbian and Gay Families*, s. 179

„V případě, že dítě nemůže vyrůstat ve své vlastní rodině, je třeba řešit jeho situaci umístěním do náhradní výchovné péče. Neoptimálnějším řešením je pak náhradní rodinná výchova, která má vždy přednost před výchovou ústavní.“³⁵

Náhradní výchova je uskutečňována formou:

- náhradní rodinné péče (tzv. péče jiné osoby, osvojení neboli adopce, pěstounská péče, pěstounská péče na přechodnou dobu, poručnictví);
- ústavní péče (zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, kojenecké ústavy, dětské domovy pro děti do tří let věku, dětská centra, diagnostické ústavy, dětské domovy, dětské domovy se školou, výchovné ústavy, domovy pro osoby se zdravotním postižením).

Náhradní rodinná péče – péče o dítě, které je vychováváno jinými osobami než biologickými rodiči v prostředí, které se nejvíce podobá životu v přirozené rodině.

System náhradní rodinné péče o dítě v ČR vychází z několika základních principů. Tím nejzákladnějším principem je ten, že rodičovství a rodina jsou v naší republice pod ochranou zákona. Ústava ČR zaručuje čl. 4 ochranu základních práv, a svobod a to pod ochranou soudní moci. Tato práva jsou deklarována v Listině základních práv a svobod, která je součástí ústavního pořádku. Článek 30 Listiny základních práv a svobod je celý věnovaný rodině a dětem a zdůrazňuje právo dětí na rodičovskou výchovu a péči. Dalším z významných dokumentů je Úmluva o právech dítěte. Státy vázané „Úmluvou“ mají povinnost respektovat rodinu jako základní jednotku společnosti a jako přirozené prostředí, ve kterém se mohou rozvíjet a prospívat všichni její členové, zejména pak děti. Oddělení dítěte od rodičů proti jejich vůli je možné jen v případě, že je to v zájmu dítěte a může se uskutečnit jen soudním rozhodnutím. Dítě, které je dočasně nebo trvale zbaveno svého rodinného prostředí nebo dítě, které ve vlastním zájmu nemůže být ponecháno v rodinném prostředí, má právo na pomoc a ochranu poskytovanou státem. Takovému dítěti se v souladu s vnitrostátním zákonodárstvím zabezpečí náhradní péče, přičemž je třeba brát zřetel na jeho etnický, náboženský, kulturní a jazykový původ.³⁶

³⁵[online] dostupné z <http://www.adopce.com/informace/zakladni-pojmy/>

³⁶Srov. PODZIMKOVÁ, H. *Náhradní rodinná péče*, s. 13

Náhradní rodinná péče je forma rodinné péče, při které je cizí dítě vychováváno náhradními rodiči přímo v jejich rodinách. Hlavním účelem náhradní rodinné péče je poskytnout dětem přechodnou či dlouhodobou péči v době, kdy se ocitají bez vlastního rodinného zázemí, a to už z jakéhokoliv důvodu.³⁷

Náhradní rodinnou péči charakterizuje Buleová a Kovařík jako formu péče o dítě, kde je dítě vychováváno „náhradními“ rodiči v prostředí takovém, které se nejvíc podobá životu v přirozené rodině.³⁸

Mezi jednotlivé formy náhradní rodinné péče řadíme dle zákona tyto následující.

1.3.1 Osvojení

Osvojení (adopce) je v České republice nejobvyklejší a nejčastější formou náhradní rodinné péče. Jednou z největších výhod ze strany osvojitelů, tedy náhradních rodičů, je to, že získávají stejná práva vůči osvojenému dítěti jako mají ke svým dětem biologičtí rodiče.³⁹

Osvojení jako pojem můžeme ale potom chápat v několika možných významech. Jedním z nich je skutečnost, když dospělý člověk přijme cizí dítě za vlastní. Dále můžeme na osvojení pohlížet z hlediska práva objektivního, tedy jako souhrnu právních norem, které toto přijetí cizí osoby za svou vlastní upravují. Ale osvojením chápeme také jistý moment datum, od kterého je osvojení jako stav procesu ukončeno a tedy od něj vzniká právní poměr osvojení.⁴⁰

Osvojením vzniká také příbuzenský vztah k ostatním členům rodiny osvojitele. Vznikem osvojení zanikají všechna původní práva a povinnosti mezi dítětem a jeho biologickou, tedy původní, rodinou. Osvojitelé jsou zapsáni do matriky. Tato povinnost je dána ze zákona. Zákon také nařizuje osvojitelům informovat dítě o tom, že je adoptované. Sděleno dítěti to má být v čase až to osvojitelé budou považovat za vhodné, ale ne déle než do začátku školní docházky. Před tím, než soud rozhodne o osvojení dítěte, musí to pobývat po dobu nejméně šesti měsíců v rodině budoucího osvojitele. Do

³⁷ Srov. Čevela, R a kol. *Sociální a posudkové lékařství*, s. 37

³⁸ Srov. BUBLEOVÁ, P., KOVAŘÍK, J. *Náhradní rodinná péče v praxi*, s. 31

³⁹ Srov. GABRIEL, Z. *Psychologické poradenství v náhradní rodinné péči*, s. 42

⁴⁰ Srov. FRINTA, O. *Osvojení (nejen) v návrhu nového OZ. Právník. 2007 č. 9, s. 961*

této doby šesti měsíců se počítá i pobývání dítěte v jiných formách náhradní rodinné péče. V současné době lze již osvojit i zletilého, a to pouze v případě, není-li to v rozporu s dobrými mravy.⁴¹

Trvalost osvojení

„Osvojení nelze zrušit po uplynutí 3 let od rozhodnutí o osvojení. To neplatí, je-li osvojení v rozporu se zákonem. Osvojení lze před uplynutím této lhůty zrušit, jen jsou-li pro to důležité důvody.“⁴²

1.3.2 Pěstounská péče

Pěstounská péče je podle občanského zákoníku, další forma náhradní rodinné péče, při které pěstoun o dítě osobně pečuje a je zodpovědný za jeho výchovu. Z právního hlediska ale mezi pěstounem a dítětem nevzniká takový poměr, jaký je mezi rodiči a dítětem, tak jak je k tomu v případě osvojení. Pěstoun má právo zastupovat dítě a spravovat jeho záležitosti jen v běžných věcech a nemá k dítěti vyživovací povinnost.⁴³

V této formě náhradní rodinné péče je tato péče garantována státem a také státem kontrolována. Tato péče vzniká na základě rozhodnutí soudu a zaniká, dosáhne-li dítě zletilosti. Pěstoun může zastupovat svěřené dítě v omezeném rozsahu a stará se pouze o jeho běžné věci. Zákonný zástupce dítěte musí dát nutně souhlas při zásadních rozhodnutích, které se dítěte týkají, například lékařský zákrok.

1.3.3 Pěstounská péče na přechodnou dobu

Soud může také na návrh orgánu sociálně-právní ochrany dětí svěřit dítě do pěstounské péče na přechodnou dobu osobám, které jsou podle zákona o sociálně-právní ochraně dětí zařazeny do evidence osob vhodných k výkonu pěstounské péče po přechodnou dobu, a to na:

- a) dobu, po kterou nemůže rodič ze závažných důvodů dítě vychovávat

⁴¹ Srov. [Online], <http://www.adopce.com/adopce-osvojeni/zakladni-pojmy/>

⁴² [Online] http://www.nahradnirodina.cz/zakladni_rozdily_nrp

⁴³ Srov. BUBLEOVÁ, V. *Základní informace o pěstounské péči a péči poručníka*, s. 7

- b) dobu, po jejímž uplynutí se podle §68a zákona o rodině dát souhlas rodiče s osvojením, nebo
- c) dobu, do pravomocného rozhodnutí o tom, že tu není třeba souhlasu rodičů k osvojení podle §68 zákona o rodině.

„Svěřit dítě do pěstounské péče na přechodnou dobu lze též do společné péče na přechodnou dobu manželů, zemře-li jeden z nich, zůstává v pěstounské péči na přechodnou dobu druhého manžela. Po rozvodu manželství pěstounů na přechodnou dobu rozhodnutí o společné pěstounské péči na přechodnou dobu trvá do nového rozhodnutí soudu. Do pěstounské péče na přechodnou dobu jednoho manžela je možné dítě svěřit pouze se souhlasem druhého manžela, není jen třeba pouze v případě, že pozbyl způsobilosti k právním úkonům nebo je-li získání tohoto souhlasu spojeno s překážkou těžko překonatelnou. Soud je povinen nejméně jednou za tři měsíce přezkoumat, zda trvají důvody pro svěření dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu. Za tím účelem si vyžaduje zejména zprávy orgánu sociálně - právní ochrany dětí. Soud rozhodne o výchově dítěte vždy, odpadnou-li důvody, pro které bylo svěřeno do pěstounské péče na přechodnou dobu.“⁴⁴

1.3.4 Poručenství s péčí

Poručenství s osobní péčí poručníka je jednou z forem náhradní rodinné péče. Soud ustanoví dítěti poručníka v případě, že:

1. Rodiče dítěte zemřeli
2. Byli zbaveni rodičovské odpovědnosti
3. Byl pozastaven výkon jejich rodičovské odpovědnosti
4. Nemají způsobilost k právním úkonům v plném rozsahu

Poručník vystupuje v roli zákonného zástupce dítěte na rozdíl od rodičů pod stálým dozorem poručenského soudu. Povinností poručníka je dítě vychovávat, zastupovat a spravovat jeho majetek místo jeho rodičů.⁴⁵

⁴⁴ VAŠŤAKOVÁ, J.; VYHNÁLKOVÁ, P. *Rodina a náhradní rodinná péče*, s. 25

⁴⁵ *Slovník sociálního zabezpečení* [online]. [cit. 2016-12-27]. Dostupné z WWW: <http://slovník.mpsv.cz/porucenstvi-s-osobni-peci-porucnika-porucnik.html>

1.3.5 Svěření do péče jiné osoby

Jednou z možností, které zákon o rodině upravuje v §45, je svěření do péče jiné fyzické osoby, než rodiče, o kterém může soud rozhodnout, vyžaduje-li to zájem dítěte a fyzická osoba poskytuje záruku jeho řádné výchovy a se svěřením dítěte souhlasí. Při výběru vhodné osoby dá soud přednost zpravidla příbuznému. Pokud není možné rodičům stanovit vyživovací povinnost, nelze dítě do této formy péče svěřit. Při rozhodnutí o svěření dítěte do výchovy jiné fyzické osoby než rodiče soud vždy vymezí rozsah jejich práv a povinností k dítěti. Zejména se jedná o právo a povinnost zajistit péči o osobu dítěte a zastupovat dítě v běžných záležitostech. V případě svěření dítěte do výchovy jiné fyzické osoby než rodiče trvá i nadále vyživovací povinnost rodičů k dítěti, přičemž by měli platit výživné právě k rukám fyzické osoby, které soud svěřil dítě do výchovy.⁴⁶

1.4 Institut osvojení dle právní legislativy

Nový občanský zákoník č.89/2012 Sb., který nabyl účinnost dne 1. ledna 2014, upravuje ve své druhé části právo rodinné spolu s institutem osvojení.

Podle zák. č. 89/2012 Sb., § 795 je předpokladem pro osvojení takový vztah mezi osvojitelem a osvojencem, jaký je mezi rodičem a dítětem, nebo že tu jsou alespoň základy takového vztahu. Osvojení nezletilého musí být v souladu s jeho zájmy.

Osvojitelem se dle stejného zákona §§ 799 –803 může stát pouze zletilá osoba, která zaručuje svými osobními vlastnostmi a způsobem života, jakož i důvody a pohnutkami, které jí vedou k osvojení, že bude pro osvojené dítě dobrým rodičem. Osvojitelem se mohou stát manželé nebo jeden z manželů. Výjimečně může osvojit i jiná osoba; v tom případě soud též rozhodne o tom, že se z matriky vypouští zápis o druhém rodiči.⁴⁷

Dalším velmi důležitým soukromoprávním předpisem dotýkajícím se legislativy a tématu této diplomové práce je zákon č. 115/2006 Sb. o registrovaném

⁴⁶Formy náhradní rodinné péče: Formy náhradní rodinné péče upravené zákonem č. 94/1963 Sb., o rodině. *Mpsv.cz* [online]. [cit. 2016-12-01]. Dostupné na WWW: mpsv.cz/cs/14501

⁴⁷ Srov.[online] dostupný z <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/obcansky-zakonik/cast2h2d2.aspx#cast2h2d2o2>

partnerství o změně některých dalších souvisejících zákonů ve znění pozdějších předpisů. Zákon o registrovaném partnerství do právní úpravy soukromého práva nebyl zahrnut a zůstává tak samostatným i v současné době.

V tomto zákoně je registrované partnerství definováno jako trvalé společenství dvou osob stejného pohlaví vzniklé způsobem, který tento zákon stanovil.

Ačkoliv na vzájemná práva a povinnosti registrovaných partnerů je umožněno obdobné použití ustanovení týkajících se práv a povinností manželů tak, jak jsou upraveny v části první, třetí a čtvrté Občanského zákoníku (tj. obecná ustanovení, ustanovení o absolutních majetkových právech a ustanovení o relativních majetkových právech), tak i přesto je vyloučeno použití ustanovení Občanského zákoníku na vzájemná práva a povinnosti registrovaných partnerů a proto stojí v tomto samostatném zákoně.⁴⁸

1.5 Aktuální situace v ČR

V současné době je v České republice toto téma, tedy adopce dětí homosexuálními páry, velmi aktuální. Stále jsou v projednávání novely zákona, a tak se v průběhu zpracovávání této diplomové práce tento problém neustále vyvíjí a řeší.

Historií vývoje zákona o registrovaném partnerství se tato diplomová práce zabývat nebude, jelikož je to téma velmi rozsáhlé a zpracováním by vydalo na samostatnou a velmi obsáhlou práci.

Jako jeden z velmi důležitých mezníků tohoto tématu, je třeba uvést rok 2015, kdy Okresní soud v Prostějově uznal za rodiče dvojčat dva muže české a francouzské národnosti, kteří jsou společně v registrovaném partnerství a dítě adoptovali již jako kojence v americkém San Francisku. Oba partneři řešili tuto situaci s českými soudy hlavně kvůli zjednodušení případných nenadálých rodinných situací a dalších souvisejících věcí. Toto rozhodnutí českého soudu umožnila změna právních předpisů,

⁴⁸ Srov. KUBÍČKOVÁ, J. *Právní a psychologické aspekty adopce*, s. 28

přesněji situace, kdy účinnosti nabyt nový zákon o mezinárodním právu soukromém, který umožňuje, aby české soudy uznávaly cizí rozsudky osvojení.⁴⁹

Novela, která navazovala, měla umožnit osvojení si dítěte, které bylo biologickým potomkem jednoho z registrovaných partnerů. Osvojení dětí ze sociálních zařízení, jakými jsou kojenecké ústavy a dětské domovy, registrovaným partnerům tato novela nepovolovala.

S dalším a dalším řešením tématu adopce dětí homosexuálními páry se také mění názory české populace na toto téma. Je víceméně očekávatelné, že se s postupem času mění názor populace směrem k liberálnějším postojům vůči tomuto tématu. Zde pro příklad jeden z aktuálních, který byl proveden agenturou STEM/MARK v roce 2015. Podle internetového výzkumu, který vedla agentura STEM/MARK v únoru 2015, do kterého se zapojilo 510 lidí (reprezentativní vzorek) ve věku mezi 15 a 59 lety, by adopci partnerova dítěte povolilo 56% dotázaných. Na otázku týkající se právě názorů na osvojení dítěte homosexuálním párem bylo proti 28% dotázaných a naopak kladně na tuto otázku odpovědělo 47% lidí.⁵⁰

Ač v české populaci můžeme sledovat posun k pozitivnímu názoru na adopci dětí registrovaným homosexuálním párem, legislativní úpravy zákona o registrovaném partnerství jsou stále ještě nedořešené.

V červnu roku 2016 Ústavní soud svým rozhodnutím umožnil lidem žijícím v registrovaném partnerství v podstatě možnost adopce dítěte. Ale pouze individuální adopci – tedy pouze osvojení jedním z partnerů. Druhý z páru by tak pro adoptované dítě nebyl právně uznaným rodičem. Této situaci předcházela možnost adopce dítěte homosexuálním jednotlivcem, ale pokud ten uzavřel registrované partnerství, adopce dítěte již nebyla možná.

V posunu tohoto problému brání ještě stále svrchovanost státu nad rodinou anebo posuzování třetích stran o kvalitě rodinného života v homosexuálních rodinách?

⁴⁹ Srov. [Online] http://zpravy.idnes.cz/cesky-soud-uznal-adopci-deti-gayi-dgg/domaci.aspx?c=A151206_202924_zahranicni_san

⁵⁰ Srov. [Online] <http://www.pravniprostor.cz/aktuality/aktuality/adopci-partnerova-ditete-by-registrovanym-povolilo-56-pct-lidi>

Matoušek ukazuje na to, že rodina je pod vlivem sociálního státu, na kterém je v soudobé společnosti závislá, a je tedy logické, že také sociální stát více než v minulosti prověřuje její nedostatečné fungování vůči dětem.⁵¹

„Funkční rodina zajišťuje naplnění hlavních životních potřeb všem. Hlavními životními potřebami jsou u všech členů rodiny zajištění bezpečí, dostupnost jídla, oblečení, bydlení, ochrana zdraví a emocionální a vztahová podpora. U dětí má rodina navíc podporovat učení a „otvírat budoucnost“. Rodina je nejdůležitější socializačním činitelem a také důležitým agentem sociální kultury.“⁵²

Také kvalita vztahu, jež mezi sebou rodiče, dva lidé mají, je pro některé autory zabývající se tématem homosexuality a adopce dětí, daleko důležitější. Více než to, zda je mezi nimi vztah heterosexuální, či homosexuální. Například Championová ve své knize *Who is fit to be a parent* uvádí, že pro správný vývoj dítěte je daleko důležitější, zda vyrůstá rodičů, kteří spolu mají milující, šťastný a spokojený vztah nežli zda jsou v páru homosexuálním nebo heterosexuálním.⁵³

V celé diskusi o tom zda je správné povolit adopci dítěte z ústavní péče registrovaným homosexuálním pářům, zda je kvalita vztahů mezi mužem a ženou lepší nebo horší než vztah mezi osobami stejného pohlaví a jak jsou těmito vztahy ovlivněny děti, které v takových rodinách vyrůstají, zda je přirozené nebo nepřirozené vychovávat dítě v takové nebo jiné rodině – v celém tomto tématu se pomalu vytrácí jedna otázka. Té se také bude věnovat poslední kapitola této práce. Jen málo se v celé této diskusi řeší, co je vlastně dobré pro dítě samotné.

Dítě, které se ocitne ve fázi, kdy stojí před vstupem do nové rodiny – tedy jiné, než své vlastní biologické, by mělo především mít právo vlastního názoru na danou situaci a právo volby. Mělo by mu být umožněno vybrat si takovou náhradní rodinu, kde se bude především cítit dobře, bude milováno a podporováno a nebude trpět v „nějaké“ skupině lidí jenom proto, že regulace ze strany státu anebo názory jiných skupin lidí či etiky by tomu chtěly jinak. A může se vůbec dítě o svém dalším životě rozhodovat samo?

⁵¹ Srov. MATOUŠEK, O. *Podpora rodiny: manuál pro pomáhající profese*, s. 18

⁵² tamtéž, s. 18

⁵³ Srov. CAMPION, M. J. *Who is fit to be a parent*, s. 23–31

2 Problematika práv dítěte a tzv. nejlepší zájem dítěte

Téma adopce je samo o sobě velmi diskutované téma a v každé době zde budou striktní názory pro a proti. Spojení témat adopce dětí a homosexualita nám z tohoto tématu dělá variaci ještě ožehavější společenské diskuse. V současné době se v České republice největší zájem věnuje především faktu, zda má být dítě svěřeno do adoptivní péče homosexuálních dvojic či ne.

Tato celospolečenská diskuse mnohdy nabírá takových rozměrů, že poté potřebujeme pořádný odstup, abychom mohli vidět to opravdové, o co by v tomto celém opravdu mělo jít. Když se budeme zabývat pouze touto diskusí samotnou a tasit se s argumenty pro nebo proti, ztratíme totiž pohled na to nejdůležitější – na to, o co v tomto tématu jde především. Sice vidíme to, co bychom normálně neviděli – mnoho názorů zahrnující mnoho společenských témat, ale ztrácíme pomalu to, o co v tomto sporu jde především.⁵⁴ První a poslední bod, o který jde, je totiž nejlepší zájem dítěte.

Ti, kterým vadí partnerství mezi lidmi stejného pohlaví, jsou toho názoru, že není potřeba vytvářet žádný speciální zákon. Vzájemná práva a povinnosti mezi spolužijícími gayi a lesbami, majetkoprávní vztahy se dají řešit na základě jiných, k tomuto účelu vytvořených smluv. Vysvětlení k tomuto ze strany právě gayů a leseb je, že registrací svého partnerství jim nejde prioritně o tyto vztahy, ale jde jim také o to svůj vztah tímto posvětit.⁵⁵

2.1 Situace ve světě

Právě kvůli otázkám zmíněným výše, bychom mohli brát v úvahu také jiné země, které danou situaci řeší a inspirovat se jejich zkušenostmi, jejich právním řádem a podobnými nápady na řešení situace.

⁵⁴ Srov. SOKOL, J. *Malá filosofie člověka*, s. 125 – 126

⁵⁵ Srov. FAJEJTA, M. *Úvod do sociologie pohlaví a sexuality*, s.76–78

2.1.1 Práva homosexuálů vy vybraných státech

V současné době existuje 15 zemí, kde je sňatek homosexuálů nebo jejich registrace povolena a z těchto 15 je jich 14, kde mohou homosexuálové adoptovat děti. Jedná se o vyspělé státy, jak evropské, tak i mimoevropské. Vůbec prvním státem, který uzákonil registrované partnerství, bylo v roce 1989 Dánsko. Pokud jde o sňatky homosexuálních párů, bylo to v roce 2001 Nizozemsko.⁵⁶

S tímto je třeba ještě rozlišit pojem registrované partnerství – tato forma partnerství je umožněna i nesezdaným heterosexuálním párům. Zakládá se na tom, že dvojice má vůči sobě specifická práva, právní odpovědnost a právní uznání. Zatímco institut manželství má vyšší obsah práv a povinností.⁵⁷

Abychom viděli, že Česká republika není opravdu jediná, kde se homosexuální páry snaží o adopci celým párem, bez rušení svého registrovaného partnerství, zde je uveden seznam zemí, kde je již adopce celým párem umožněna.⁵⁸

- **Švédsko** – od roku 1995 mají registrovaní partneři stejná práva a povinnosti jako mají páry v manželství, a to včetně společné adopce. Od roku 2005 mohou ženy v registrovaném partnerství podstoupit umělé oplodnění a od toho samého roku mají homosexuální páry církevní požehnání od luteránské církve. Od roku 2002 je ve Švédsku umožněna adopce dětí homosexuálními páry. Pohlaví tedy nemá vliv na schopnost uzavřít manželství a zákon o registrovaném partnerství je tedy tím pádem zrušen.⁵⁹
- **Nizozemí** – od roku 2001 je registrované partnerství dáno do rovnosti s institutem manželství. Nizozemí bylo v tomto vůbec první zemí na světě.
- **Francie** – od roku 2013 mohou homosexuálové uzavírat sňatky a zákon jim povoluje adopce dětí. Ač je Francie považována také za velmi tolerantní v tomto směru, stále ještě není například povolena možnost asistované reprodukce pro

⁵⁶ Srov. [online] dostupné z http://www.denik.cz/ze_sveta/snatky-homosexualu-umoznuje-na-celostatni-urovni-15-zemi-20130730.html

⁵⁷ Srov. [online] dostupné z <http://muj-pravnik.cz/zakladni-rozdily-mezi-instituty-registrovane-partnerstvi-a-manzelstvi/>

⁵⁸ Srov. [online] dostupné z <http://www.businessinsider.com/worlds-most-gay-friendly-countries-2013-3?op=1/#ain-legalized-gay-marriage-by-a-close-margin-in-2005-3>

⁵⁹ Srov. [online] dostupné z <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/7978495.stm>

homosexuální páry. Novela zákona toto upravující, by se měla schválit v roce 2018.

- **Belgie** – je považována za vůbec jednu z nejtolerantnějších zemí v tomto směru. Od roku 2003 mohou homosexuální páry uzavírat sňatky, které mají stejnou váhu jako manželství heterosexuálních párů a od roku 2006 mohou homosexuální páry adoptovat děti.⁶⁰
- **Rakousko** – v roce 2006 se město Vídeň rozhodlo získat homosexuální páry k péči o potřebné děti pro nedostatek opatrovníků.⁶¹
Od roku 2019 navíc nabude v platnost zákon umožňující vstupovat homosexuálním párům do stavu manželského. Stane se tak poté, co Ústavní soud přezkoumal stížnost a usnesl se, že zákon upravující vztah homosexuálních párů, z roku 2009 je v tomto směru diskriminační.⁶²

Detailnějším zkoumáním novel zákonů v těchto výše uvedených evropských zemích dospějeme k faktu, že ani takto velké a vyspělé země se nebojí přijmout něco, co vyplývá z výkladu zákonů. Tedy, že adopce, která je umožněná pouze jednotlivci, ale ne celému páru, je v mnoha zemích považována za diskriminační.

Stejně tak je tomu i s pohledem na manželství homosexuálů. Pro zajímavost je zde uveden výzkum, který nám mimo jiné také dává další odpověď na to, proč by neměla být adopce dětí odírána lidem, kteří stojí o to dát dítěti v ústavní péči rodinu a domov.

Evropská síťová organizace EUROCHILD v roce 2009 provedla průzkum týkající se situace dětí v náhradní péči, a to v rámci Evropy. Průzkumu, kdy si tato organizace vyžádala informace o počtech dětí v náhradní rodinné péči se zúčastnilo 30 evropských zemí. Cílem nebyl naprosto přesný výzkum, ale spíše zájem dozvědět se něco o tom, jak

⁶⁰ Srov. [online] dostupné z <https://zizo-online.be/58-binnenlandse-adoptiekinderen-naar-holebigezin-vlaanderen>

⁶¹ Srov. [online] dostupné z <http://gay.iniciativa.cz/www/index.php/?page=clanek&id=374> srovnatelné [online] dostupné z http://www.denik.cz/ze_sveta/snatky-homosexualu-umoznuje-na-celostatni-urovni-15-zemi-20130730.html

⁶² Srov. [online] dostupné z <http://www.independent.co.uk/news/world/europe/austria-same-sex-gay-marriage-legal-constitutional-court-lgbt-rights-start-date-couples-a8092516.html>

snadno jsou informace o náhradní rodinné péči dostupné v rámci jednotlivých zemí. Na základě tohoto průzkumu, ale vzešla velmi zajímavá data, a to například:⁶³

Chybí konzistentní a srovnatelné údaje – údaje v těchto 30. zemích nebyly shromažďovány stejným způsobem a také ne všude je pojem náhradní rodinná péče chápán stejně.

1. Ústavní péče je v EU v široké míře využívána u dětí bez přiměřené rodičovské péče – počet dětí v ústavní péči v mnoha ze zkoumaných zemí stále roste, přestože země berou ústavní péči jako krajní řešení
2. Z důvodu diskriminace jsou některé ohrožené skupiny ve statistikách nadměrně zastoupeny – jedná se především o postižené děti a někde i o děti romského původu
3. Rodiny čelící chudobě a sociálnímu vyloučení jsou více ohroženy rizikem, že jejich děti budou umístěny do péče
4. Mnoho dětí, které zažily ústavní péči, se v dospělosti potýká s psychosociálními problémy - Statistiky, které jsou k dispozici, přinášejí jasné důkazy o tom, že u dětí, které byly v ústavní péči – a zejména v zařízeních ústavní péče – existuje vyšší pravděpodobnost, že skončí jako bezdomovci, budou se dopouštět trestné činnosti, budou mít vlastní děti dříve, než samy dosáhnou věku 20 let a jejich děti jim budou odebrány do ústavní péče. Přejít do nezávislého života je mnohými označován za období změny, které je pro mladého člověka zvláště citlivé a ve kterém je vysoce kvalitní, individuálně uzpůsobená příprava a průběžná podpora zcela zásadní k tomu, aby se jednotlivec stal nezávislým.

Mezi hlavní doporučení na základě výsledků vyplývajících z tohoto výzkumu patří i doporučení „Přijmout okamžité opatření na podporu deinstitucionalizace dětí“, které doslova říká, že: „*Členské státy EU by měly více investovat do odstoupení od systému péče o děti založeného na velkých ústavech směrem k poskytování širokého spektra integrovaných služeb rodinného a komunitního typu.*“⁶⁴

⁶³ Srov. Národní průzkumy týkající se dětí v náhradní péči, s. 1 - 5

⁶⁴ Srov. Tamtéž, s. 4 - 5

2.2 Právo na dítě

Žena a její sociální statut ve společnosti, je historicky velmi těsně spojen s mateřským statutem. I po tom, co většina společností ve světě v podstatě zlegalizovala antikoncepci, jakožto tedy suverénní rozhodnutí ženy, zda chce nebo nechce dítě, zda bude nebo nebude matkou nebo kolik dětí chce nebo nechce mít; i po tom co jsme vesměs legalizovali umělé přerušení těhotenství, je přechod k rodičovství stále pod silným kulturním tlakem orientovaným zejména na ženu.⁶⁵

Možná i odsud pramení pojem „právo na dítě“, který je spojen se statutem rodičovství a mateřství. Mateřství je obecně očekávanou součástí životního cyklu člověka. Celé je spojováno s obdobím dospělosti jedince v tom smyslu, že jde o jeho životní náplň a smysl. Ale jak je to v tomto směru s ženami, které děti mít nemohou, ač jsou jejich sociální, ekonomické, psychologické a i ostatní předpoklady těmi nejlepšími pro výchovu dítěte? Na vině potom bývá příroda, zdraví a genetické vady nebo jiné překážky.

Tedy pokud v souvislosti s adopcí homosexuálního páru někdo argumentuje tvrzením, že příroda si nepřeje, aby dva jedinci stejného pohlaví měli spolu dítě, a proto je jim to fyzicky neumožněno, jak je to s ženou nebo heterosexuálním párem, kde je nějaká ze jmenovaných překážek a dítě také nemohou mít. Dokonce se předpokládá, že až 1/5 párů se musí spolehnout na pomoc medicíny, aby vůbec mohla mít děti.⁶⁶

Je právo na dítě právem pro všechny lidi stejné anebo si ho musíme zasloužit? Jak uvádí Sokol: *„Základní představa spravedlnosti zřejmě k člověku bytostně patří, domáhají se jí už malé děti a každá lidská společnost se o ni opírá. Přitom je to jev nesmírně široký, zahrnující spoustu složek a součástí. Jednou z podstatných složek spravedlnosti je myšlenka rovnosti: spravedlivě znamená všem stejně.“*⁶⁷

Sokol dále uvádí, tam kde společnost zapomíná na spravedlnost jako na rovnost, může se velmi lehce dostat do konfliktu se svobodou jednotlivce a to právě, pokud podmiňuje něco jednomu, co je samozřejmé pro druhého.⁶⁸

⁶⁵ Srov. MOŽNÝ, I. *Sociologie rodiny*, s. 125-126

⁶⁶ Srov. SOBOTKOVÁ, I. *Psychologie rodiny*, s. 162

⁶⁷ SOKOL, J. *Malá filosofie člověka*, s. 105

⁶⁸ Srov. Tamtéž, s. 105-106

Pokud tedy hovoříme o právu na dítě, měl by každý člověk, který je uvědomělý, schopen vytvořit pro dítě domov a život plný citu, porozumění a ušlechtilého vzoru pro život ve společnosti, toto právo mít. Nikdo by neměl být považován za „o něco méně“ člověka než jsou jiní lidé. Každý by toto právo ve svém životě mít měl, záleží potom na něm, jak si tohoto daru bude vážit.

Bude-li se k tomuto právu na dítě chovat neuctivě, bude-li to jedinec, který je k dětem hrubý, necitlivý, děti šikanuje či se k nim chová nepatřičně, toto právo by mu mělo být odebráno, a to ať už se jedná o jedince heterosexuálního nebo homosexuálního.

V tomto bychom si měli být všichni rovni, ale protože tomu tak dle různých názorových skupin není, raději byla upravena i práva dítěte, aby se nezapomnělo na to, že i ono se může ke svému životu vyjádřit a mít se čeho dovolávat.

2.2.1 Právo na dítě jako základní lidské právo

Každý člověk má svá práva a povinnosti, ale také práva a osobní svobody, a to již od svého narození. Můžeme mít ale právo na dítě? Právo na dítě není upraveno žádným zákonem, není nikde definováno, není uvedeno v mezinárodních smlouvách, ale přesto se k němu lidé odvolávají.

Listina základních práv a svobod, uvádí ve svém Čl. 10 odst. 2, že: „*Každý má právo na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života.*“⁶⁹ Vykládat si toto můžeme i jako stav, kdy pokud je rozhodnutím jedince stát se rodičem, neměl by mu do jeho rozhodnutí nikdo neoprávněně zasahovat.

Velmi často také právo na dítě zmiňujeme v souvislosti s porozvodovým vypořádáním a přiřknutím dítěte jednomu z rodičů. Při rozvodu dle jedné skupiny lidí, má právo na dítě samozřejmě matka. Nosila své dítě devět měsíců pod svým srdcem a po narození mu věnuje veškerý svůj čas. Na druhé straně je tu otec, který je v této situaci možná v nevýhodě, ale přece jen mužská role v rodině je ta, která rodinu ochraňuje a finančně zabezpečuje, což je také velmi důležité.

⁶⁹[online] dostupné z <https://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>

Poté tu máme další situaci v životě člověka, kdy se hovoří o právu na dítě. A to, pokud lidé děti mít nemohou. Asi jenom 5% světové populace se dobrovolně rozhodně být bez dětí. Tímto rozhodnutím ale narušují společensky nastavené „očekávání“ plnění role u dvojic – plnění role rodiče. Pro mnohé kultury, pro mnohé země je toto zcela neoddiskutovatelná všeobecně přijatá norma. A tedy pro pár, který děti mít nemůže, nastane stav velmi emocionálně a psychicky náročný. Důsledky tohoto mohou mít na samotné jedince dlouhodobé následky – deprese, úzkosti apod.⁷⁰

A zde se opět dostáváme k Listině základních práv a svobod, která říká ve svém Čl. 1: „*Lidé jsou svobodní a rovni v důstojnosti i v právech. Základní práva a svobody jsou nezadatelné, nezcižitelné, nepromlčitelné a nezrušitelné.*“⁷¹ Pokud se člověk vědomě nerozhodne nemít děti a uvědomuje si své reprodukční možnosti a péči o dítě bere jako náplň a smysl svého života, není tedy potom jedno, zda je člověk homosexuál nebo heterosexuál? Pokud jsme si všichni rovni, a to i před Bohem – nemělo by nám ostatním být lhostejné, pokud se nenaplnění rodičovství na jedinci podepíše tímto způsobem, na jeho zdraví.

Pokud jsme si všichni rovni a jsme zavázáni stejnými povinnostmi a právy, měl by mít tedy každý v první řadě práva stejná. Před právem bychom si měli být všichni rovni, tedy nemůžeme na homosexuály pohlížet jako na někoho, kdo je méně rovný. Kdo je tak trochu rovný. Bylo by to stejné jako, kdybychom si tedy byli tak trochu rovni před zákonem, bylo by to stejně nesmyslné, jako říci, že jsme někdo tak trochu mrtvý nebo někdo tak trochu těhotný, uvedl Helmut Graupner, rakouský právník pohybující se již dlouhá léta v tomto tématu.⁷²

A pokud má někdo právo na dítě, mělo by také hlavně dítě mít svá práva a ta by měla být v souladu s jeho nejlepším zájmem. Protože svá práva a svobody nabývá každý člověk svým narozením.

⁷⁰[online] dostupné z <https://blogs.biomedcentral.com/on-health/2014/11/24/infertility-care-everyone-has-the-right-to-have-a-child-but-what-if-you-are-infertile-there-maybe-barriers/>

⁷¹[online] dostupné z <https://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>

⁷²Srov. Rakouští heterosexuálové chtějí právo uzavírat registrované partnerství. Novinky.cz. [online]. 25. 5. 2010 [cit. 2014-09-10]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/koktejl/201260-rakousti-heterosexuálové-chteji-pravo-uzavirat-registrovane-partnerstvi.html>

2.3 Práva dítěte

Prvním právem dítěte by mělo být právo na dětství. Dětství by mělo být synonymem k radosti, bezstarostnosti, spokojenosti a úsměvu. To vše by mělo evokovat slovo dětství, a právě to by mělo být jedním z práv dítěte. V životě dětí bohužel nastávají takové situace, které brání tomu, aby dítě spokojeně prožilo své dětství. Dalším právem dítěte by mělo být právo na rodiče.

Aby se i dítě mohlo domáhat svých práv, byla tato práva sepsána do mezinárodní Úmluvy, kterou podepsala většina států OSN (vyjma Somálska a USA). Je to historicky nejvyšší počet ratifikujících zemí.⁷³

2.3.1 Úmluva o právech dítěte

Tato Úmluva je ucelenou mezinárodní konvencí, která stanovuje práva dětí. Pro 196 států je platná už od roku 1989 a k jejímu plnění zavazuje celé státy, nikoliv pouze jednotlivce.⁷⁴ Státy, které tuto Úmluvu ratifikovaly, jsou zavázány dodržováním principů, které tato Úmluva obsahuje. V této Úmluvě o právech dítěte je dítětem osoba mladší 18. let.

Úmluva je členěna na část týkající se práv dítěte; na část, která se zabývá Výborem pro práva dítěte a na část o podmínkách pro přistoupení a vypovězení Úmluvy.

2.3.2 Význam Úmluvy

Úmluva o právech dítěte je nejen zásadním dokumentem mezi mezinárodními právy, které se zabývá 1jí ochranou práv dítěte, ale je i součástí ochrany lidských práv. Státy se zavázaly dodržováním těchto práv v Úmluvě uvedených, ale pokud státní systém při řešení nastalé situace zjistí, že právo dítěte je lépe řešeno vlastním právním řádem státu, platí tento.

⁷³ Srov. *Obecné zásady EU v oblasti prosazování a ochrany práv dítěte*. Rada EU [online] dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/16031.cs07.pdf>

⁷⁴ Srov. [online] <https://www.unicef.cz/aktualne/82292-umluva-o-pravech-ditete>

Je také počítáno s tím, že ne všechny státy přece jenom mají dostatečné prostředky k dodržování práv v okruzích sociálních, hospodářských a kulturních, ale jsou kontrolovány, aby je plnily v co možná nejvyšší míře.

Jak uvádí v závěru své práce Knapová: „*Při zhodnocování celkového vlivu Úmluvy lze obecně konstatovat, že je prvním uceleným mezinárodněprávně závazným kodexem práv dítěte. Díky ní konečně mezinárodní společenství uznalo, že dítě je jako jakákoli jiná lidská bytost subjektem práv⁷⁵ a že si pro své specifické postavení zaslouží speciální ochranu. Už jen tato skutečnost má pro soukromoprávní vztahy dalekosáhlý význam. V této souvislosti je nutné se oprostit od úzce „evropského“ pohledu⁷⁶ na tuto problematiku a připomenout, že v řadě zemí světa nebyl tento základní předpoklad – uznání dítěte za subjekt práva – před vznikem Úmluvy samozřejmostí. Uplatnění práv uznaných Úmluvou v praxi je však, jak dokazuje situace v řadě zemí, a to nejen těch rozvojových, otázkou jinou a k jejich plnému prosazení vede ještě dlouhá cesta.“⁷⁷*

2.3.3 Základní principy Úmluvy o právech dítěte

Úmluva obsahuje čtyři základní principy:

- Právo na život – všechny státy zaručí v maximální míře zachování života dítěte a právo na přiměřenou životní úroveň, výživu, bydlení atd.
- Právo na ochranu – každé dítě má být ochráněno před jakýmkoliv typem násilí – vykořisťování, zanedbávání, zneužívání.
- Právo na rozvoj – každému dítěti by mělo být umožněno právo na rozvoj své osobnosti, na vzdělávání se a mít zaručení čas a prostor na své dětství
- Právo participační – dítě se může svobodně vyjádřit ke všemu, co se ho týká⁷⁸

⁷⁵ myslí se tu, že dítě je bezesporu subjektem hmotných práv formulovaných Úmluvou, procesněprávní subjektivita dítěte v mezinárodním právu je otázkou jinou – více viz kapitola III. 3 této práce

⁷⁶ evropské státy vždy patřily k zemím, ve kterých byla problematika ochrany, a později práv, dětí řešena dříve a s větší naléhavostí než jinde - např. V Asii či Africe

⁷⁷ Srov. Knapová, J. *Význam Úmluvy o právech dítěte pro realizaci soukromoprávních vztahů*, s. 62

⁷⁸ Srov. [online] dostupné z <http://absolventi.gymcheb.cz/2007/mihrubo/umluva.html>

2.3.4 Zajištění realizace prosazování práva dle Úmluvy

„Obvyklým způsobem zajištění závazků plynoucích z mezinárodní smlouvy je obecná (obyčejová) povinnost poctivého plnění mezinárodních smluv.“⁷⁹

Tato povinnost je v rámci právního pořádku ČR zanesena v čl. 1 odst. 2 Ústavy a toto ustanovení je deklaratorní, pro ČR to znamená, že není přímo zapsáno v našem právním řádu, avšak je to pro ČR závazné.⁸⁰

V Úmluvě jsou zakotvena i jistá zvláštní ustanovení – kontrolních orgánů, kteří dohlížejí na plnění obsahu Úmluvy hlavně v zemích třetího světa. Kontrolu zajišťuje 18. členný kontrolní Výbor.

2.3.5 Ochrana práv dítěte v ČR

Aby byla v ČR řádně zajištěna práva dítěte podle Úmluvy, ale nejenom dle ní, bylo přistoupeno k vytvoření strategie, a to strategie na vládní úrovni – Národní strategie Ochrany práv dětí. Tato strategie si klade za cíl, vytvořit takový systém nástrojů a procesů, který bude s to zajistit důslednou ochranu všech práv každého dítěte a naplňování jeho potřeb.⁸¹

Ochranu práv dítěte v České republice dále zajišťují tyto orgány:

Výbor pro práva dítěte – jeho úkolem je zajišťovat, jak smluvní strany Úmluvy pro práva dítěte plní své závazky z Úmluvy vyplývající. Každých 5 let předkládají jednotlivé signované státy pravidelné zprávy o tom, jakého pokroku při realizaci závazků dosáhly a jaká opatření státy pro plnění závazků přijaly.⁸²

UNICEF - se zabývá zajištěním, ochranou a rozvojem dětí a poskytováním podpory a pomoci v nouzi a jednotlivým zemím. Kromě ochrany dětí a zajištění jejich přežití a rozvoje také podporuje uznání a plnou realizaci Úmluvy o právech dítěte. Přijetí Úmluvy bylo pro organizaci UNICEF velice důležité, protože díky ní účinněji pokračuje v mobilizaci veřejné a politické podpory k dosažení stanovených cílů. Více

⁷⁹POTOČNÝ, M., ONDŘEJ, J. *Mezinárodní právo veřejné - Zvláštní část*, s. 83

⁸⁰Srov. Tamtéž, s. 83

⁸¹Srov. [Online] dostupné z <http://www.mpsv.cz/files/clanky/14309/NSOPD.pdf>

⁸²Srov. DAVID, R. *Práva dítěte*, s. 15

než 190 nevládních organizací má vůči UNICEF poradní statut a podílí se na návrzích programů a jejich realizaci, osvětě, získávání financí a dalších aktivitách. Fond spolupracuje i s dalšími institucemi, které působí v rámci OSN, například se Světovou zdravotnickou organizací (WHO), Organizací pro výživu a zemědělství (FAO), Organizací OSN pro výchovu, vědu a kulturu (UNESCO) nebo Programem OSN pro rozvoj (UNDP). UNICEF má chránit práva dětí, pomáhat uspokojit jejich základní potřeby a rozšířit příležitosti dětí k využití jejich schopností a usiluje o to, aby byla práva dětí uznávána jako trvalé etické principy a mezinárodní standardy chování k dětem. Zdůrazněno je, že přežití, ochrana a rozvoj dětí jsou podmínky pro všeobecný rozvoj a součást lidského pokroku.⁸³

Právní postavení dítěte a trestně právní ochrana – Základ právního postavení dítěte bývá ve vnitrostátních úpravách obsažen v právu rodinném, je však třeba jej odvozovat od práva ústavního, protože okamžikem narození se každý člověk stává občanem určitého státu. Dítě jako člověk a občan určitého státu je subjektem práv a povinností a stejně jako dospělý člověk z nich může mít prospěch nebo újmu.⁸⁴

*„Stát má zájem na zdravém rozvoji dětí, mládeže a rodiny a proto musí postihovat jednání směřující proti takovému rozvoji. Trestné činy proti rodině a mládeži jsou upraveny zejména v hlavě šesté Trestního zákona, některé trestné činy spadají do oblasti trestných činů proti svobodě a lidské důstojnosti. Jde zejména o následující trestné činy: opuštění dítěte, zanedbání povinné výživy, týrání svěřené osoby, únos, obchodování s dětmi, ohrožování mravní výchovy, podávání alkoholických nápojů mládeži, pohlavní zneužívání“.*⁸⁵

Ombudsman pro děti – hlavním úkolem ombudsmana je ochraňovat práva dětí a mládeže. Preventivně také kontroluje zařízení ústavní péče, psychiatrické léčebny nebo vězení pro mladistvé. Přispívá i k ochraně osob před diskriminací.⁸⁶

⁸³ Srov. DAVID, R. *Práva dítěte*, s. 32-33

⁸⁴ Srov. Tamtéž, s. 110-111

⁸⁵ Tamtéž, s. 162

⁸⁶ Srov. [online] dostupné z <http://deti.ochrance.cz/cim-se-zabyva/>

2.4 Nejlepší zájem dítěte

V souvislosti s adopcí dítěte je často zmíněný i již několikrát uvedený termín „zájem dítěte“ nebo také „nejlepší zájem dítěte“. Tento termín můžeme najít jak v našem právu vnitrostátním, ale také v právu mezinárodním. Tento princip, tedy princip nejlepšího zájmu dítěte, je bezpochyby jeden z klíčových principů, hovoříme-li o právech dítěte. Také ho nesmíme opomíjet v souvislosti s rodinným právem. Je jisté, že tento princip byl postupem času budován jednak jako zajištění vlastního názoru samotným dítětem, aby s ním nebylo manipulováno jako s věcí a jednak byl budován jako jakási mezní hodnota vlivu rodičů a právních orgánů nad dítětem.

Zamíříme-li do historie, abychom alespoň dle základních údajů pochopili vůbec vznik jakékoliv definice nebo snahy o to definovat nejlepší zájem dítěte, potom až po všeobecném akceptování společnosti, že děti opravdu nejsou něco jako dospělý člověk v menším provedení, tak v 18. a 19. století se pomalu začal zavádět nový přístup práva k dětem. S dětmi bylo do té doby zacházeno jako s rovnými s dospělou osobou, ač jejich fyzická vybavenost a psychická vyspělost zdaleka takové nebyly a právě toto volalo po ochraně práv dětí ze strany států. Tento postupně vznikající přístup měl mnoho projevů – mezi nimi asi nejdůležitější zavedení povinné školní docházky, ale také zákaz dětské práce a obstarání náhradní péče o děti, které se ocitly bez prostředků na ulici.⁸⁷

Výklad tohoto principu, tak jak jej uvádí Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR říká, že „*Národní akční plán k transformaci a sjednocení systému péče o ohrožené děti na období 2009 až 2011, schválený vládou České republiky dne 13. července definuje nejlepší zájem dítěte jako „životní úroveň a podmínky, nezbytné pro jeho zdravý tělesný, duševní, duchovní, mravní a sociální vývoj a plnohodnotné dětství, a osobní potenciál dítěte je plně vyvinut v rámci rodiny; cizí péče a podpora je dítěti poskytována jen v nezbytně nutné míře.“*⁸⁸

Dle tohoto výkladu se *zájem dítěte* považuje za direktivu, kterou jsou povinni řídit se všichni, kdož se o děti stará v rámci ústavů pečujících o tyto děti bez domova. Má zajistit, aby pobyt dítěte byl v těchto sociálních zařízeních co nejkratší, aby připravil dítě na život ve společnosti a aby bylo dítě vychováváno v souladu s Chartou Spojených

⁸⁷ Srov. ARIES, P. *Centuries of Childhood: A Social History of Family Life*, s. 127 - 130

⁸⁸ [online] z www.msmt.cz, dostupné na http://www.msmt.cz/file/1561_1_1/

národů. Dodržování této direktivy má dítě připravit pro návrat do jeho biologické rodiny anebo pro umístění do náhradní rodinné péče.⁸⁹

2.4.1 Kdo a jak zjišťuje nejlepší zájem dítěte

Jako první instancí, která se zajímá o nejlepší zájem dítěte je určitě jeho rodina, jeho rodiče. Potom, vzniknou-li nějaké problémy v rodině, dítě je například vystaveno zneužívání, je týráno a podobně, potom nejlepší zájem zkoumá škola a instituce k tomu povolané.

Liga lidských práv vydala v roce 2016 příručku pro pracovníky orgánu sociálně-právní ochrany dítěte – *Praktický právní průvodce nejlepším zájmem dítěte*. V této příručce jsou popsány procesy zjišťování nejlepšího zájmu dítěte, role a odpovědnosti při tomto zjišťování, i například participační práva dítěte v řízení péče o nezletilé. Samotný proces zjišťování nejlepšího zájmu dítěte je zde popsán jako situace, kdy zjišťování zájmu není o ničem jiném než o hledání přiměřenosti.⁹⁰

Proces zjišťování nejlepšího zájmu dítěte je v příručce popsán takto: *„Zájmy dítěte, které jsou v určité situaci dotčeny, se samozřejmě postupem času se změnou okolností, především věku a sociální situace dítěte, mění. K již dovozenému závěru o nejlepším zájmu dítěte tak nelze přistupovat, jako by byl platný jednou provždy. Právě naopak. Nejlepší zájem dítěte si lze spíše než jako pevný bod, jehož se snažíme dopátrat, představit jako neustále se proměňující amébu, kterou můžeme zachytit na fotografii k určitému okamžiku, avšak dobře víme, že naše fotografie může velmi rychle zastarat. Jedná se o dynamický koncept. Zjišťování nejlepšího zájmu dítěte je tak v čase nikdy nekončící proces a v oblasti sociální práce lze jako jeho ztělesnění vnímat především takové nástroje, jako je vyhodnocování situace dítěte a rodiny a individuální plánování.“⁹¹*

Při zjišťování nejlepšího zájmu dítěte se dají rozlišit dvě fáze, a to:

1. posuzování nejlepšího zájmu dítěte – cílem je na základě konkrétních okolností případu zjistit, jaké složky nejlepšího zájmu dítěte jsou v konkrétním případě

⁸⁹ Srov. [online] z www.msmt.cz, dostupné na http://www.msmt.cz/file/1561_1_1/

⁹⁰ Srov. HOFSCHEIDEROVÁ, A. *Praktický právní průvodce nejlepším zájmem dítěte*

⁹¹ [online] dostupné z <http://lp.cz/publikace/prakticky-pravni-pruvodce-nejlepsim-zajmem-ditete/>

dotčeny, dát jim konkrétní obsah a posoudit jejich význam, a to ve vzájemných souvislostech¹

2. určení nejlepšího zájmu dítěte – fáze určení úzce souvisí se zajištěním procesních záruk při autoritativní determinaci nejlepšího zájmu dítěte pří- slušným orgánem. S určitou mírou zjednodušení by bylo možné připodobnit fázi posuzování nejlepšího zájmu dítěte právě již výše zmíněnému vyhodnocení situace dítěte a jeho rodiny a vypracování individuálního plánu ochrany dítěte, určení nejlepšího zájmu se poté bude velmi úzce vázat na správní nebo soudní rozhodování o přijetí opatření za účelem ochrany dítěte a procesními právy, která účastníkům správní nebo soudní řízení garantuje.⁹²

2.4.2 Aspekty bránící dítěti vyjádření svého zájmu

Stále jsou zde ale určité aspekty, které mohou v souvislosti se zjišťováním nejlepšího zájmu dítěte od něho samotného, bránit jeho zjištění. Nejhodnotnější pro tuto práci je vyjádření profesora Nosála.

Podle profesora Nosála, je důležité zmínit tři hlavní aspekty tématu týkajícího se nejlepšího zájmu dítěte, které jsou možnými hrozbami a ohroženími. Prvním aspektem je kultura. S tímto prvním aspektem Nosál zdůrazňuje, že dnešní děti žijí především v paternalistické kultuře, která dětem ještě v otázce jejich nejlepšího zájmu nepřidělila dostatečnou autonomii. Jejich nejlepší zájem se zde tedy střetává se zájmem jeho rodičů a se zájmem státu. Pokud se ale dítě dostane do ohrožení (týrání, nedostatečná péče, rozvod rodičů apod.) ne zcela jsou zájmy rodičů a státu vždy ty nejlepší pro dítě. To jakoby v těchto diskusích stálo opodál a nebylo dostatečně vyslyšeno. Dle Nosála vyplývá dokonce z analýzy Ligy lidských práv, že samotní soudci nedostatečně zkoumají, co je a není nejlepším zájmem dítěte. Jde jim především o to, aby dítě mělo kontakt s oběma rodiči. Druhým aspektem týkajícího se tématu nejlepšího zájmu dítěte je dle Nosála *osobnost*. Abychom mohli opravdu zjistit, co je samotným dítětem považováno za jeho nejlepší zájem, co opravdu chce, co má rádo a co naopak nesnáší nebo čeho se bojí, to vyžaduje láskyplnou osobnost sociálních pracovníků, pěstounů, učitelů a dalších osob, kterým o toto zjištění jde. Dítě se vždy na věci bude dívat prostě

⁹²[online] dostupné z <http://lp.cz/publikace/prakticky-pravni-pruvodce-nejlepsim-zajmem-ditete/>

jako dítě a ne jako dospělý, a pouze dospělý se může s trpělivostí a se schopností vzdání se části moci, do dětských myšlenek vcítit a porozumět tak jeho zájmům. Třetím a posledním aspektem je *sociální prostor*. Dítě bude nejlépe své zájmy projevovat v místě, kde se cítí bezpečně, tam kde je rádo.⁹³

2.4.3 Kritika výkladu principu nejlepšího zájmu dítěte

Jak ve své práci shrnuje Kornel: „*Kritiku principu nejlepšího zájmu dítěte lze shrnout do několika bodů. Prvním je jeho univerzalita, plynoucí z univerzality Úmluvy o právech dítěte. V jejím důsledku se princip aplikuje v zemích se zcela odlišnou kulturní, náboženskou a právní tradicí. Dalším problémem je neurčitost samotného pojmu zájem dítěte. Problémy působí také otázka konfliktu zájmu dítěte se zájmy jiných subjektů, především rodičů. V neposlední řadě pak také působí teorii problémy otázka, jak má právo přistupovat k autonomii vůle nezletilého dítěte ve vztahu k principu zájmu dítěte.*“⁹⁴

Podobnou kritiku, ale i vysvětlení tohoto termínu uvádí i Sedlák a Paňáková. Ti zmiňují, že „nejlepší zájem dítěte“ není přesně definován. Často se „zájem“ zaměňuje za prospěch nebo dokonce blaho dítěte. Za nejlepší zájem dítěte lze dle nich považovat několik desítek okolností, které tento stav dokáží vytvořit. Patří sem mimo jiné vnější a vnitřní faktory, dobrá výchovná způsobilost rodičů, zajištění ekonomických potřeb stejně tak jako zajištění rozvoje dovedností, zajištění lékařské péče atd. V neposlední řadě jde o nejlepší zájem dítěte samozřejmě také v té nejzákladnější situaci a to – když o něj projevuje zájem rodič. Jde zde o zájem mateřský, otcovský, rodičovský a další.⁹⁵

Z těchto uvedených textů lze vyčíst, že nejlepší zájem dítěte je sice zakotven v textu Úmluvy o právech dítěte, avšak jeho výklad není možný paušalizovat pro každou zemi stejně. I přes veškeré definice nejlepšího zájmu dítěte, je jako ten nejlepší často brán ten, aby dítě mělo umožněno styk s oběma rodiči. Ale je to opravdu to, co si dítě přeje?

⁹³ Srov. [online] <http://www.cijedite.cz/?nav=temata/archiv/zajem-ditete.html&comment=8>

⁹⁴ KORNEL, *Nejlepší zájem dítěte*, Disertační práce, Brno, s. 18

⁹⁵ Srov. SEDLÁK, PLAŇÁKOVÁ, *Nejlepší zájem nezletilého*, s.3

Věnovat bychom se měli i práci s pracovníky, kteří s dětmi v těchto těžkých situacích přichází do styku. Tak jak uváděl profesor Nosál, je důležité, aby dítě bylo v naprostém klidu a pohodě a až poté nám může sdělit, co je jeho opravdový zájem, co si přeje. Nejlepším zájmem dítěte by mělo být jeho právo tento zájem sdělit a měl by mít tu nejvyšší váhu. Pokud bude vliv státu a rodičů tak limitující, že se v rámci dohadů, těchto stran dítě nedostane ke slovu a k vyjádření svého názoru, bude tu stále jako „předmět“ sporu.

Vždy je důležité si uvědomit, že dítě je již před svým narozením považováno za subjekt, ne objekt. Již před narozením jde o tzv. nascitura. Lidskou bytost, a právě ta by si měla zasloužit naši největší pozornost.

2.4.4 Veřejná diskuse o tématu

V současné době, a je to dáno také aktuálností tohoto tématu především, se v diskusích v tomto sporu objevují na obou stranách barikády argumenty pro a proti adopci homosexuálními páry.

Nejčastějším argumentem proti je názor, který se odvolává na biologické, a tedy reprodukční funkce muže a ženy. Dva jedinci stejného pohlaví nemohou mít společně potomky, tedy je to nepřirozené. Jeden z komentářů, který je v diskusi striktně na straně proti, je příspěvek političky od Mgr. Dany Váhalové. Ta říká, že *„Ač jsem v mnoha směrech velmi tolerantní, co se týká rodiny, dlouhodobě podporuji tradiční model. Jakékoliv alternativy považuji za oslabení funkcí rodiny, což se následně projevuje v celospolečenském klimatu. Základní rodina muž – žena a jejich děti plní funkci reprodukční, sociálně – ekonomickou, kulturně výchovnou, psychologickou a emocionální, je základním kamenem struktury každé osobnosti. Podporuji tradiční rodinu, podporuji Petici proti adopci dětí homosexuály.“*⁹⁶

Naproti tomu na druhé straně zaznívají samozřejmě názory tohoto znění: *„Vůbec mi nejde do hlavy, proč by homosexuální páry nemohli adoptovat dítě. Mnohdy by to byli mnohem více milující a starostliví rodiče, než některé hetero páry. Dítěti by dopřáli všechno, co potřebuje, milovali by ho. Kolik dětí v dnešní době žije na ulici, okrádá ostatní nebo žije v rodině, kde ho nechtěli nebo v rodině, kde to neklape. Po ústavech a dětských domovech. A zbytečně. Sama, kdybych si měla vybrat, raději bych dítě svěřila do rukou homosexuálního páru, než do domova nebo ho jen tak opustila. Rozhodně jsem pro to, aby i tyto páry mohly adoptovat.“*⁹⁷ To k tématu uvedla diskutující Michaela Kudrnová, na stránkách petice24.com, pod peticí Adopce dětí homosexuály.

Tuto, v pravdě asi nikdy nekončící, diskusi lze otočit jiným a daleko důležitějším směrem, a to díky komentáři redaktora Českého Rozhlasu Petra Příhody: *„Nelze prostě vyvrátit obecnou zkušenost, že pro dítě je nejlépe, má-li tátu a mámu, kteří ho mají rádi. Pravda, klasická rodina je dnes v krizi, to je další velké téma. Máme proto její poslání svěřit homosexuálním párům? Tím si nejsem jist. Být poslancem,*

⁹⁶ Cit. [Online], dostupné

z https://www.petice24.com/petice_proti_zakonu_adopce_dti_pro_homosexuality

⁹⁷ Cit. Online, dostupné z <https://www.petice24.com/forum/66379>

*Kocábův návrh bych nepodpořil. Nikoli pro svou údajnou "homofobii", ale z rozpaků. Zejména bych ale uvítal, kdyby se v mediálních a poslaneckých úvahách uplatnil zřetel k prospěchu dítěte jako ten nejdůležitější. Dítě totiž není nástrojem seberealizace rodičů.*⁹⁸ Jako jeden z mála si zde všímá nutnosti zajímat se především o dítě, a ne o svůj osobní pocit seberealizace.

Již méně dokáží diskutující vůbec rozlišovat mezi adopcí biologického dítěte jednoho z partnerů a adopcí dítěte z ústavní péče.

2.5 Vztah práva a etiky ve vztahu k právům týkajících se adopce homosexuálními páry

Pokud Úmluva o právech dítěte ani jiné právní systémy nejsou tím, co by mělo inspirovat české právo k přijetí novely zákona a umožnit registrovaným homosexuálům adopci dítěte, pak by to mohl být pohled morálky a etiky na tuto věc.

Hlavně etika by měla být nadřazena právu, jelikož je lidmi přijatá, bez toho, aby ji někdo státní mocí vynucoval.

*„Etika směřuje k dobru o sobě, které nikdy není jednou provždy dáno, ale je třeba je neustále hledat, resp. nalezené neustále ověřovat. Morálka směřuje k dobru, o němž panuje společenský konsens čili obecná shoda. Dobro morálky je již nalezené a osvědčené, společnost tak aspoň soudí (byť někdy mylně). Právo je naproti tomu „nejskromnější“: jde mu jen o takové dobro, jehož dosažení je nezbytné k zachování funkce formální organizace, jíž je především stát. Právu jde o řád, tedy o vnitřně nerozporný systém pravidel, které upravuje různé činnosti, z nichž mnohé morálku, tím spíše etiku, tolik nezajímají.“*⁹⁹

Etiku tedy nezajímá právo. Etika jednoduše je a právo ji má za jeden ze svých inspiračních toků. Pokud tedy vezmeme etiku a morálku jako metodu, s níž pohlédneme na problém odmítání adopce dětí homosexuálními páry, můžeme snad najít taková stanoviska, kterými se právo opět inspiruje.

⁹⁸Online, dostupné z http://www.rozhlas.cz/cro6/komentare/_zprava/691371

⁹⁹Online, dostupné z <http://www.lf2.cuni.cz/ustav-lekarske-etiky-a-humanitnich-zakladu-mediciny-2-lf-uk/etika>

Je to otázka etiky a také otázka psychologická a je důležité pochopit pohledy na etiku a morálku stejně tak jako vyložit diskusi o právu na dítě a o právech dítěte. Pokud může pohled etiky, morálky a jejich všeobecně přijatých definic a pravidel, pomoci navrhnout takovou úpravu zákona, kde bude právě etika předcházet právu (tak jak by ostatně měla). České právo by se mohlo inspirovat ve světě, neboť je již mnoho zemí, kde je registrované partnerství rovno institutu manželství, a navíc je homosexuálním párům, kteří spolu žijí v nějaké formě partnerství, umožněna adopce dítěte.

3 Etika a morálka jako metody výzkumu

Abychom dokázali vyhodnotit stanoviska a názory na téma adopce dětí homosexuálním párem, je třeba poukázat také na toto téma z hlediska morálky a etiky a tématům od nich se odvíjejících.

Etika a morálka jsou slova, která jsou často zmiňována v řadě diskusí, které se vedou k těmto tématům – tedy k homosexualitě a k adopci. A ještě pokud narazíme na diskusi, která se věnuje oběma tématům najednou, slova morálka a etika budiž jedněmi z nejpočetnějších.

Proč se ale lidé odvolávají na mravnost, neboli morálku a na etiku v souvislosti s názory na témata, které nejsou shodné s jejich názory. Je to něco tak důležitého a obecně platného, že občas jako poslední stéblo, kterého se diskutující chytá, je zmínění těchto slov?

Právě těmto pojmům především se bude věnovat následující kapitola. Ta si také bere za cíl uvést vybrané definice etiky a morálky a přiblížit, proč jsou tak důležité pro život, pro lidi a pro témata, která s sebou nese žítí v tak pestré společnosti lidí. Především nesmíme totiž zapomenout na to, že ač je člověk jakýkoliv, vždy byl na svět přiveden se stejným právem svobodného jednání. Toto jednání ale musí být postupem času a postupem vývoje člověka nějak usměrňováno, jelikož svoboda, která není kontrolována se paradoxně stává nesvobodou. Tou situací, že chceme být svobodní ve svém jednání, ale naše svoboda se zároveň dostává do „konfliktu“ s omezeními, která se postupem času v lidské společnosti vyvinula, se zabývá etika. A pokud své bytí podřizují nějakým normám, které byly společností schváleny, za společensky uznané normy, mluvíme o morálce.

To co není etické a není ani morální, jakoby ani nemělo šanci uspět v naší společnosti. Ale když se chvíli nad tímto pozastavíme, zjišťujeme, že se často na morálku a etiku odvoláváme, když už není jiného zbylí. Jakoby etika a morálka znamenaly něco jako „právo veta“ a cokoli označíme, že je s nimi v rozporu, tak si snad ani nezaslouží být vysloveno, natož aby to mohlo v naší společnosti vůbec existovat. Ale platí toto ještě i dnes, v době, kdy je všechno přístupné, dostupné a co je jen trochu „jiné“ je nyní považováno za umění, za svobodu názoru, za neotřelý a kreativní pohled na věc.

Jak můžeme o něčem, co pomůže dát dítěti domov se dvěma milujícími rodiči, říci, že je to neetické a nemorální? To samé platí i o registrovaném partnerství. Pokud se v dnešní době dvojice lidí rozhodne zpečetit svůj vztah veřejně před ostatními, jen těžko o tom můžeme říci, že je to nemorální nebo neetické. Ze všech stran dnes přece slyšíme výsledky výzkumu, kdy mladí lidé dnes velmi často zůstávají „single“. Tento pojem je v současné době velmi populární. Označuje lidi, nejčastěji kolem 30 roku věku, kteří se rozhodli z různých důvodů, být sami. I to je ale často bodem kritiky, jelikož toto rozhodnutí nenahrává příliš rodinnému životu, tedy tradičnímu vývojovému postupu, na který jsme zvyklí – mít svatbu, dítě, dům, rodinu a pomáhat budovat ekonomiku.

Když se tedy dva lidé konečně rozhodnou vejít ve společný svazek, pomoci nešťastným dětem v ústavní péči, vybudovat domov, rodinu a žít spokojeně a šťastně – opět je to špatně. Je to nemorální. Protože jde o homosexuální pár. Tak proč bychom to celé nemohli ještě jednou zamotat a zde udělat další bod pro komplikaci už tak komplikovaného žití v dnešní společnosti.

Pokud jsou etika a morálka tak často zmiňovaná slova, která se v otázce náhradní rodinné péče v souvislosti s homosexuálními páry, zmiňují, potom byl právě etický a morální pohled na celou situaci vybrán, jako metoda zkoumání k nynějšímu právnímu problému.

Jenže například taková morálka nám někdy pomáhá nad ničím nepřemýšlet a zautomatizovat si myšlení a konání: *„Dalo by se říci, že v tomto nejširším a nejskromnějším slova smyslu je společenský mrav čili obyčej jakási topografie prostoru možných jednání (a nejednání), souhrn pravidel lidského provozu. Morálka jako »mrav«, jako souhrn toho, co »se dělá a nedělá« - a ovšem i jak se to dělá a nedělá - je především nesmírně užitečné zařízení. Díky tomu můžeme většinu věcí, které tak či onak musíme denně obstarat a zařídit, dělat bez velkého přemýšlení a přitom třeba i myslet na něco jiného, zajímavějšího.“*¹⁰⁰

„Zatímco tedy morálka předkládá normy, etika řeší, zda a za jakých podmínek jsou jejich požadavky oprávněné, spravedlivé a ospravedlnitelné. Základní otázky etiky tedy zní: „Co dělá naše jednání dobrým?“. Již předběžně a díky morálnímu předporozumění, které má každý člověk, můžeme říci, že jednání dobrým nedělá pouze

¹⁰⁰ SOKOL, J. *Malá filosofie člověka*, s. 97

věrnost a poslušnost určitému étosu. Do hry vstupuje mnoho prvků, které člověk není ani s to postihnout. K absolutně dobrému jednání se tedy můžeme vždy jen více či méně přiblížit. Etika se tedy vztahuje zejména na jednání, ale můžeme říci, že v širším slova smyslu – tedy včetně smýšlení, které stojí za tímto jednáním či které k tomuto jednání směřuje. V křesťanské etice je pak jediným měřítkem lidského jednání a smýšlení Bůh. Můžeme dále připojit, že etika se snaží zároveň dospět k objektivní odpovědi na otázky typu jak správně (dobře) jednat či jak se správně rozhodovat.“¹⁰¹

Jak máme žít? (Sókratés)

Velmi zásadní otázka pro mnohé lidi. Základní otázka pro mnohé filosofy a nejen pro ně. Jak má člověk žít, aby naplnil své poslání, své cíle, vize druhých. A má vůbec něco svým životem vyplňovat? Jak to, že některé životy a chování lidí jiní považují za nemorální či přímo neetické? Na morální chování nahlížíme jako na chování dobré nebo špatné. Neměli bychom tedy odpírat štěstí někomu, kdo má ty nejlepší úmysly a předpoklady a jimiž chce naplnit svůj, v podstatě nesobecký, cíl jenom proto, že jeho sexuální orientaci a potažmo de facto jakékoliv jeho činy považujeme za nemorální a neetické?

Ruku v ruce s tématem adopce dítěte homosexuálním párem jde téma etiky a morálky. Tato dvě slova, tyto pojmy se jakoby objevovali vždy, když se něco v naší společnosti vymyká jakémusi standardu, normálu. O čem tedy přesně hovoříme, mluvíme-li o etice a morálce. A mají tyto pojmy opravdu co mluvit do tématu adopce homosexuálními páry a je etické a morální chování totožné s nejlepšími zájmy pro dítě?

„Společný mrav a právo tedy předem vymezují oblast možného jednání, oblast naší svobody. Naopak etika by měla být vůdcem uvnitř této oblasti, hledat zde jednání nejen „dobré“, ale lepší a nejlepší. Takové jednání už nemůže být ničím předepsáno, nýbrž musí se objevit, případně vytvořit. Posláním etiky pak bude spíš nacházet principy hodnocení minulých činů a rozhodnutí. Viděno zblízka, s malým odstupem, se může zdát, že takové jednání bude určováno jednotlivými cíli, tím, oč nám v tom a v onom případě právě jde. S odstupem času, viděno očima stárnoucího člověka, se však stále zřetelněji ukazuje, že to „nejlepší“ by mělo celek života nějak přesáhnout. Tak rozumějí homérští hrdinové „slávě“ a „pověsti“, která je i zemřelým odměnou za to nejlepší

¹⁰¹Online, dostupné z <http://www.eapraha.cz/beran/docs/kr3s/etikauvod.pdf>

jednání. Jinak, individualizovaněji, vidí toto přesahující Sókratés: nejlepší jednání je to, za něž se člověk nemusí stydět, a to zejména sám před sebou.“¹⁰²

3.1 Vymezení pojmu etika

Etika, tak jak ji uvádí v Slovníku filosofických pojmů Sokol: „je filosofická nauka o dobrém jednání. Na rozdíl od morálky, která je bližší konkrétním pravidlům, snaží se etika najít společné a obecné základy, na nichž morálka stojí, případně je zdůvodnit.“¹⁰³

V rámci různých kultur, společenství a národů je na rozdíl od morálky, která vyžaduje od každého člověka jistá omezení, etika je zdůvodněná nábožensky. Když si uvědomíme, jak pestrá je dnešní společnost, kolik rozdílných lidí, ať již jde o národnost, vzdělání nebo například etnikum, žije dnes vedle sebe, je společné založení mravních pravidel velmi aktuálním problémem. Dá se také říci, že různé systémy filozofické etiky pak velmi často vyvěrají z úvah, že mravní jednání se vyplácí. Můžeme zde vycházet ze starého pravidla, že pokud nechceme, aby nám někdo druhý činil něco nepříjemného, nemáme to činit my jemu. Dále tu proti sobě v etických systémech stojí etika filosofická, kterou můžeme nazývat etikou elit, protože ty se omezují i z jiných důvodů než jen proto, že se to dlouhodobě a hlavně z hlediska celé skupiny (lidstva) vyplácí. Na rozdíl od etiky náboženské, kde mluvíme o vděčnosti k Bohu a kde sebeomezením je vyjádřením vděku za nezasloužený užitek minulý – dar života a světa.¹⁰⁴

Kdybychom toto mohli ještě více rozvést, potom můžeme říci, že se etika ale nezabývá pouze průměrnými standardy chování, ale že v etice jde vlastně o hledání směru chování, který je správný a dobrý zároveň a jak vlastně nejlépe žít. To ale jistě nesmí znamenat, že slepě zaujmeme pouze jeden pohled, úzký pohled na jakoukoliv situaci, chování apod. a zavrhneme všechny, kteří budou mít na věc jiný názor, pohled na všechny, kteří nebudou souhlasit s nějakým mravním kodexem, o kterém si zrovna my myslíme, že je ten správný. Proto je nutné také zdůraznit, že chceme najít základní hodnoty, podle kterých bychom mohli žít, pokud bychom věděli, že budeme-li se jimi řídit, povede vše ke spravedlnosti a ke štěstí. Zde je tedy etika představena jako - velmi stručně řečeno - pilíř společnosti, na kterém by se měl stavět život, samotné bytí

¹⁰² Etika a čas, [online], dostupné z <http://www.jansokol.cz/2014/03/etika-a-cas/>

¹⁰³ Srov. SOKOL, J. Malá filosofie člověka a Slovník filosofických pojmů, s. 299

¹⁰⁴ Srov. Tamtéž, s. 300-301

člověka. A také je zde zmíněn pojem dobré chování. Ale logicky nastává otázka: jaké jednání je to dobré jednání, které má vést ke štěstí a spravedlnosti?

Také můžeme říci, že co člověk, to jiný etický postoj. To jiný etický argument, jiný náhled na život a jiné hodnoty. Každý člověk, ale stejně tak i skupina lidí si postupem času a svými životními zkušenostmi tyto své postoje k tématu mění. Jak můžeme tedy obecně říci co je a není chování podle etiky, dle čeho posuzovat etické chování?

K tomu abychom mohli vznést etické argumenty, které vztahují situace k etickým principům, je zapotřebí, aby tento argument měl v sobě fakta, která se týkají té dané situace, kterou chceme my nebo někdo jiný posuzovat (co o situaci říká zákon, motivy zúčastněných osob, atd.). Dále je třeba pečlivě zhodnotit normy a hodnoty, podle kterých by měla být situace posuzována (jasná formulace názoru, zda je anebo není ta situace správná). A samozřejmě je také důležité řádně si uvědomit povahu tvrzení, která předkládáme, ale stejně tak být připraven na protiargumenty od jiných stran.¹⁰⁵

Více „lidštěji“ odpovídá na úkoly etiky a její vysvětlení Weischedel, který čerpá z Aristotelovy Etiky Nikomachovy: převedeno do současného světa, v etice nejde o nějakou psychologickou nebo společenskou analýzu chování lidí, ale vždy o vztažení otázky přímo na život, který je činěn rozhodováními. Co je vlastně cílem našeho života? A může na tento každý jeden lidský život a jeho cíl být vztažen jakýsi uniformní zákon zvenku jako schválené měřítko? Aristoteles se ptá na to, jestli člověk mezi svými mnoha cíli, které si on sám dobrovolně klade a které jsou pro něj tedy důležité, jím opodstatněné a chtěné má jeden cíl, který je pro něj tím opravdu nejdůležitějším. Tedy cíl, který chce člověk „pro něj sám“. Tímto nejvyšším cílem, potom můžeme dle něj nazývat „štěstí“, jakýsi nejvyšší ideál. Tento nejvyšší ideál potom nemůže být něco nahodilého, ale něco, o co člověk vědomě usiluje. Potom tedy člověk, kterému se povede dosáhnout tohoto svého nejvyššího cíle, se povede být šťastným, tím, kdo naplní svoje vnitřní a vnější možnosti. A zde je velmi důležitý moment, a to ten, že je velmi důležité, aby tohoto cíle bylo dosaženo vždy způsobem, který je správný. A o tom rozhoduje rozum, protože jen ten je každému člověku tím správným nástrojem a měl by být jakýmsi synonymem k ctnosti člověka.¹⁰⁶

¹⁰⁵ Srov. THOMPSON, M. *Přehled etiky*, s. 18

¹⁰⁶ Srov. WEISCHEDEL, W. *Skeptická etika*, s. 13-15

Etiku můžeme také rozdělit na: *etiku pozitivní, deskriptivní, normativní, aplikovaná a metaetika* Pod pojmem *pozitivní etika* rozumíme vědu, která zkoumá pouze faktický stav, tedy to, co je. *Nezabývá se popisem mravních hodnot. Deskriptivní etika, jak již z názvu vyplývá, zejména popisuje, co je etické a co ne v rámci jednotlivých sociálních poměrů; popisuje mravní hodnoty a soudy, které ve společnosti platí. Nehodnotí tedy věci, zda jsou dobré nebo špatné, pouze konstatuje, jaký je stav ve společnosti. Normativní etika naproti etice deskriptivní předepisuje žádoucí jednání člověka, jde tedy o jakési etické kodexy a normy. Zabývá se tím, co by člověk dělat měl a hodnotami, které utváří dobrý život. Snaží se tedy odpovědět na to, zda je něco z hlediska morálky správné či nikoli. Aplikovaná etika je jednou z nejvýznamnějších, zabývá se konkrétními etickými rozhodnutími. Metaetika zkoumá pojmy a etické výroky z pohledu logické struktury, tzn. zejména jazyk etiky, kterým pronášíme morální soudy.*¹⁰⁷

Pojem „etika“ používáme pro označení filosofického zkoumání morálky, potřebuje zdůvodnit, zda je nebo není něco morálního. A právě tato otázka etiky po zdůvodnění – zda je či není něco morálního, odlišuje etiku od ostatních věd, které se morálkou zabývají. Etika se neptá, jak se lidé chovají, ale jestli to chování je správné a také se neptá, zda je nějaký způsob jednání pokládán za správný, ale zda opravdu správným je.¹⁰⁸

Pokud tedy existuje člověk, pro kterého je tím nejvyšším cílem, vytvořit domov pro dítě, které je z neúplné rodiny, z disfunkční rodiny anebo které žádnou rodinu nemá, je třeba se ptát – jaký jiný člověk nebo lidé mohou bránit v naplnění štěstí jednotlivce, pokud jim nikdo nebrání v naplnění těch jejich. Z etického hlediska jistě ne. Pokud je cílem stavět rodinu, základ společnosti, tvořit materiální a emoční zázemí dítěti, které o tyto hodnoty přišlo, je pravým protiargumentem poukazování na sexuální orientaci člověka? Neměli bychom se nesobecky ptát – a jakou podobu má štěstí, pocit naplnění, nejvyšší aktuální cíl u dítěte, které přišlo o rodinu, pochází z neúplné nebo disfunkční rodiny anebo je spolu s dalšími dětmi v institucích, které rodinu nahrazují? Jaké by bylo to jeho štěstí?

¹⁰⁷ KLABANOVÁ, L. *Význam etiky a etických kodexů v mezinárodní společnosti*, s.10 - 11

¹⁰⁸ Srov. RICKEN, F. *Obecná etika*, 1995, s.14

3.2 Vymezení pojmu morálka

Dalším důležitým pojmem, který je velmi často zmiňovaný v otázce homosexuality a adopce dětí je morálka, přesněji řečeno, morální chování. Pokud totiž nějakou situaci označíme za nemorální, myslíme tím, že je neslučitelná s obecně přijatými normami chování, které se dlouhou dobu ve společnosti vyvíjeli. Ovšem, když označíme něco za nemorální, myslíme tím také něco, co se plně neslučuje s naším svědomím. A svědomí to je jakýsi vnitřní boj mezi našimi emocemi, normami a soudy o věcech, lidech a situacích, s nimiž se setkáváme. Když tedy narazíme na situaci, která podle nás není morální, je to z důvodu, že ji na základě svých zkušeností, ale i na základě hodnot, v kterých jsme vyrůstali, nesouhlasíme. Je ale náš nesouhlas dostatečným odůvodněním toho, že to co je pro nás nemorální, neslučující se s našimi hodnotami, je takové i pro ostatní?

„Morálka je jednou ze základních forem hodnotově normativní organizace společenských vztahů. Počala vznikat již v raných etapách vývoje společnosti, kdy se objevila potřeba regulovat vzájemné vztahy mezi lidmi a způsoby jejich komunikace. Se změnou společnosti dochází i ke změnám v morálce a naopak, změny v morálce mohou vyvolat i změny v uspořádání společnosti. Prvotními formami této regulace byly tradice, obyčejy, návyky a síla autority. Morálka představovala souhrn jednoduchých norem, které musel každý člen rodu akceptovat. V případě, že je nerespektoval, došlo by k jeho vyloučení ze skupiny nebo společenství. Život mimo společenství klanu či rodu byl prakticky nemožný, takže by se vyloučení rovnalo záhubě jednotlivce. Dodržování mravů norem a zvyků tak bylo nevyhnutelnou podmínkou života ve společnosti.“¹⁰⁹

Morální jednání je takové jednání, které je hodnotitelné a také hodnocené, a to z morálního hlediska. Můžeme tedy morálku specifikovat jako soubor nároků, požadavků na chování a jednání lidí. Morálním pak tedy hodnotíme to chování, které těmto požadavkům a normám vyhoví.¹¹⁰

„S morálkou se setkáváme na každém kroku, aniž si to vždy uvědomujeme. Morálka jednak lidský život zjednodušuje tím, že v mnoha situacích se nemusíme rozhodovat vždy znovu a předem promýšlet své činy (např. zaplatím v obchodě za pár rohlíků nebo je prostě ukradnu?) a jednak je morálka vůbec předpokladem

¹⁰⁹ŠVARCOVÁ, I. *Etika výchovy*, s. 13

¹¹⁰Srov. CÍSAŘ, T. *Právo a morálka*, s. 20

společenského života. Dává nám tedy jistotu v tom, co máme od druhých lidí čekat a zároveň dává hranice naší svobodě, aby se nestala libovůlí či z vůlí. Bez morálky by lidské soužití nebylo vůbec možné, protože žít v nejistotě a bez pocitu bezpečí není možné. Bez morálky by se lidské společenství brzy dostalo do stavu anarchie a na úroveň zákonů džungle.“¹¹¹

Například Machalová uvádí, že pojem morálky se vztahuje na jednání lidí, díky kterému dochází ke vzniku více, nebo méně dobrých společenských vztahů. Pojem morálky tedy označuje skutečnost, že společenským vztahům, je přirozený řád, tzn., jsou uspořádány na základě vžitých – a pravidelně se opakujících – pravidel a zvyků, které mají formu morálních norem a smyslem fungování morálních norem je vytvářet dobré, pozitivní mezilidské vztahy.¹¹²

Podle Sokola je „*Morálka, neboli mravnost rys člověka nebo jednání, které se řídí společenským „mravem“, příp. představou správného, dobra, a nikoli okamžitým prospěchem či zájmem jednajících. Normy mravnosti jsou v tradičních společnostech náboženského původu: řídí se vůlí božstev či Boha. U Sokrata i v Bibli se poprvé objevuje mravnost osobní: „Nepřidáš se k většině, pácháš zlo.“*¹¹³

Jankovský popisuje morálku jako soubor uznávaných mravních norem vyplývajících z určitého chápání mravních hodnot, jejich povahy a hierarchie s tím, že je tento souhrn hodnotících soudů, názorů, pravidel, zvyků a ideálů, jímž se lidé ve svém jednání řídí, kulturně a historicky podmíněn. Dále zmiňuje, že v každé době podléhá kontrole – vnější (sociální) i vnitřní (svědomí) a právě ve vztahu jedince k morálce se utváří jeho sociální identita vůči společnosti, v níž žije.¹¹⁴

Chápání těchto mravních hodnot máme každý jiné a každý se svým názorem na morálku můžeme řadit do jiné skupiny. Morálka může být buď vrozená anebo získaná. Skupinu lidí, kteří souhlasí s první možností, můžeme označit za nativisty. Druhé, kteří zastávají názor, že morální uvědomění získáváme prostřednictvím výchovy můžeme nazvat empiriky. Svoji morálku jsme si osvojili na základě zkušeností z dětství, mj. i tím, za co jsme byli pokáráni a za co pochváleni – za to špatné a za to dobré. Ale tvrdit, že existují pouze dvě strany pohledu na vznik morálky v nás, je mylné.

¹¹¹[online] dostupné z <http://www.eapraha.cz/beran/docs/kr3s/etikauvod.pdf>

¹¹² Srov. MACHALOVÁ T. *Úvod do právní filozofie*, s. 30 - 34

¹¹³ Srov. SOKOL, J. *Malá filosofie člověka a Slovník filosofických pojmů*, s. 340

¹¹⁴ Srov. JANKOVSKÝ, J. *Etika pro pomáhající profese*, s. 29

Možná je jich tedy daleko více, ale třetí náhled na morálku je racionalismus. Tento přístup totiž říká, že k morálnímu uvědomění, a morálním hodnotám se děti dopracovávají sami. Dokud totiž dítě nedospěje do určitého věku, kdy k tomu jejich rozumové schopnosti dozrají, určité věci prostě nepochopí.¹¹⁵

Člověk si tedy už od narození a vlivem všech možných faktorů buduje své morální a etické hodnoty a názory na lidi, věci a situace.

V našem světě také existují činy, které ač nikomu neubližují, můžeme o nich tvrdit, že jsou špatné. Jaké činy jsou špatné, i když nikomu neubližují? V každém státě, v každém koutě světa, ale i napříč staletími, jsou morální pravidla v některých ohledech odlišná. Co někde mohou považovat za normální a morální, jinde je to chování a činy neslušné, špatné.

Často se právě s označením „že je to špatné“ setkáváme při zmínění tématu homosexuality. Ale přece homosexuál je člověk jako všichni ostatní. Může samozřejmě činit věci, které jak bylo vedeno výše, nikomu neubližují, ale přesto jsou špatné, ale stejně tak toto může dělat opět – každý jiný člověk. Jistě je tomu tak i proto, že homosexualita je téma zatížené sociálním stigmatem.

3.3 Sociální stigma

Stigmatem nazýváme situaci, kdy na základě nějaké „odchylky od normálu“ odsuzujeme jiného člověka nebo skupinu lidí. Normální, standardní situací zde nazýváme situaci, která je obvyklá pro většinu lidí a je většinou přijata za normální. Tato odchylka od standardu může mít povahu duševní (psychickou) nebo tělesnou (fyzickou). Stejně tak ale můžeme stigmatem nazývat určitou situaci, kterou daný člověk či skupina lidí provádí. Stigma však většinou vychází především z předsudků.

Podle Goffmana, kterého můžeme řadit k interakcionistickému přístupu, je člověk, kterému byla nasazena jakási nálepka, označení neboli stigma v podstatě deviantem a toto stigma je poté chápáno ve smyslu morálního odsudku.¹¹⁶

¹¹⁵ Srov. HAIDT, J. *Morálka lidské mysli - Proč lidi rozděluje politika a náboženství*, s. 27

¹¹⁶ Srov. GOFFMAN, E. *Stigma, poznámky o způsobech zvládnání narušené identity*, s. 149

Podíváme-li se na deviace tak, jak ji popisuje Munková, je deviace porušení nebo podstatná odchylka od některé sociální normy, případně od skupiny sociálních norem. Dále porušení formálních očekávání případně neformálních požadavků kladených na lidské chování v dané společnosti.¹¹⁷

Jedinec, který by byl mohl být v běžném společenském styku přijat zcela snadno, je nositelem charakteristického rysu, jenž se může vnutit do naší pozornosti a způsobit, že ti z nás, kteří se s ním setkají, se od něj odvrátí a že bude pominut nárok jiných jeho atributů na nás. Je nositelem stigmatu, nežádoucí odlišnosti od toho, co jsme očekávali. Nás všechny ty, kdo se nevzdalují v negativním smyslu od konkrétních očekávání, o něž jde, budu nazývat normálními.¹¹⁸

Existují různé typy stigmatu – tedy jakési odchylky, vady vyběhající od normálu nastaveném společností. Ve všech různých příkladech a typech stigmatu (tělesná vada, politické projevy, duševní poruchy, homosexualita atd.) najdeme tytéž sociologické rysy: jedinec, který by mohl být v běžném společenském styku přijat zcela snadno, je nositelem nějakého charakteristického rysu, kterého si ostatní všimnou a reagují na něj odmítavým postojem, protože je nositelem něčeho nechtěného. A ostatní, kteří žádnou „odchylku nemají, budeme nazývat normálními. Postoje, které tedy ostatní normální lidé mají vůči stigmatizovanému jedinci, jsou ve vztahu k této osobě velmi dobře známy, protože právě tyto reakce jsou tím, co se snaží zmírňovat a zlepšovat vůči této osobě – shovívavé sociální jednání.¹¹⁹

Ovšem ne vždy se jedná o shovívavé sociální jednání.

3.4 Zákaz diskriminace na základě práva

Ač jsme v době, kdy jsme tolerantní, dá se říci k mnoha věcem, přece jenom je i u nás homosexuální pár stavěn do pozice méněcenného páru.

Toto popisuje Sokolová ve svém textu o homosexuálních rodinách: „*Diskuse o homosexualitě a registrovaném partnerství jsou od pádu komunistického režimu nedílnou součástí veřejného diskurzu o demokracii, lidských právech a svobodě*

¹¹⁷ Srov. MUNKOVÁ, G. *Sociální deviace: (Přehled sociologických teorií)*, s.9

¹¹⁸ Srov. GOFFMAN, E. *Stigma, poznámky o způsobech zvládnání narušené identity*, s.12-13

¹¹⁹ Srov. Tamtéž, s.12

projevu. V průběhu posledních deseti let se z ohnivých a často intuitivních debat o "nenormálnosti" a "zvrácenosti" staly odborně založené a většinou vyvážené diskuse o podstatě občanské rovnoprávnosti, složitých a ne vždy viditelných rovinách různých forem diskriminace, a respektu individuální i kolektivní rozmanitosti společnosti. Jakmile se však v diskusi objeví téma rodiny, dětí, či rodičovství, debata dostane ostré emocionální obrátky a rychle skončí. Dá se tak říci, že otázka "homosexuální rodiny" je jakýmsi lakmusovým papírkem tolerance společnosti, její schopnosti dobrat se podstaty vlastních předsudků a stereotypů a reagovat na ně.¹²⁰

I když je naše společnost neustále ujišťována, že všichni jsme tolerantní a respektujeme se navzájem, současná realita je ovšem zcela jiná. Legislativa nám opravdu představuje homosexuální pár jako pár méněcenný. Jinak také řečeno, nemůžeme se jen tak zbavit skutečnosti, která plyne ze současného legislativního postoje. Homosexuálové by společně neměli vychovávat děti, a to vzhledem k jejich veřejně přiznanému a úředně potvrzenému vztahu. To vše je pro ně mínusem a pro naše legislativce důvodem, že s "razítkem" nejsou schopni vytvořit vhodné prostředí pro výchovu dítěte. Řečeno přesněji, gayové a lesbické ženy mohou žít v přítomnosti, když už se narodili, ale neměli by se zřejmě podílet na vytváření budoucnosti.¹²¹

3.4.1 Pojem diskriminace

Listina základních práv a svobod jako součást pořádku upravovaného Ústavou spolu se zákonem č.198/2009 Sb., jsou základními právními normami, které v našem řádu upravují rovnoprávnost všech našich obyvatel před diskriminací.

„Diskriminací se obecně rozumí odlišné zacházení ve srovnatelných situacích bez rozumného odůvodnění. Nestačí se však diskriminovaným či diskriminovanou pouze cítit – diskriminace musí skutečně existovat jako jednání popsané a zakázané zákonem,“¹²²

¹²⁰ SOKOLOVÁ, V. *Gay a lesbické rodičovství, homosexuální rodina a genderové aspekty netolerance k homosexualitě*, s. 1

¹²¹ Srov. Tamtéž, s. 1-2

¹²² [online] dostupné z <http://www.ochrance.cz/diskriminace/pomoc-obetem-diskriminace/co-je-co-neni-diskriminace/>

„Diskriminace (z lat. *discriminare* = rozlišovat, odlišovat) je termín se širokým a ne zcela ustáleným významovým polem. V právu se používá pro nerovný přístup založený na rasových, věkových, sociálních nebo dalších podobných, zákonem či přímo ústavou vesměs zapovězených kritériích.“¹²³

O přímé diskriminaci hovoříme jako o „jednání, kdy je, bylo nebo by bylo na základě rozlišování podle vymezených diskriminačních důvodů s fyzickou osobou zacházeno méně příznivě, než se zachází nebo zacházelo nebo by se zacházelo s jinou osobou ve srovnatelné situaci.“¹²⁴

O nepřímé diskriminaci potom hovoříme, když je to „*takové jednání nebo opomenutí, kdy na základě zdánlivě neutrálního ustanovení, kritéria nebo praxe je z některého z důvodů uvedených v § 2 odst. 3 antidiskriminačního zákona, osoba znevýhodněna oproti ostatním. Nepřímou diskriminací není, pokud toto ustanovení, kritérium nebo praxe je objektivně odůvodněno legitimním cílem a prostředky k jeho dosažení jsou přiměřené a nezbytné.*“¹²⁵

Zákaz diskriminace vychází z principu spravedlivého posuzování člověka podle jeho osobních kvalit a schopností, nikoliv podle příslušnosti k určité skupině, protože v podstatě dnes se asi každý nacházíme v nějaké menšinové skupině. Diskriminace je jedním z projevů porušování lidských práv a svobod a je tedy v moderní demokratické společnosti považována za nepřipustnou. V minulých letech došlo v oblasti legislativy v České republice k výraznému posunu, neboť byl přijat zákon č. 198/2009 Sb. o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon). Tento zpracovává příslušné předpisy Evropských společenství a v návaznosti na Listinu základních práv a svobod a mezinárodní smlouvy, které jsou součástí našeho právního řádu.¹²⁶

Diskriminace z různých jiných pohledů, například náboženská, diskriminace člověka na základě různé barvy pleti je dnes ve společnosti nepřipustná. Diskriminace homosexuálů a jejich výchovy dítěte je ovšem jakoby něco zcela odlišného. Proč si zrovna tato skupina lidí zaslouží v naší republice jiný přístup. Jsme v rámci tolerování

¹²³[online] dostupné z <https://iuridictum.pecina.cz/w/Diskriminace>

¹²⁴[online] dostupné z <http://zakony-online.cz/?s73&q73=4>

¹²⁵[online] dostupné z <http://www.profairplay.cz/diskriminace-prima-a-neprima-vec-neznam/>

¹²⁶Srov. KORCOVÁ, D. *Formy diskriminace lesbických žen a gay mužů ve společnosti*, s. 21-23

zmíněných skupin daleko přístupnější, tak o co jiné jsou tyto páry lidí? Není právě otálení s touto novelou diskriminací?

3.4.2 Posouzení tématu z hlediska OSPOD

OSPOD je zkratka pro orgán sociálně právní ochrany dětí. Má být nápomocno v otázkách ochrany dětí, ale nemůže se chovat jako absolutní orgán státu. Je to orgán veřejné moci, který má na starosti to nejcitlivější ve státě – tedy rodinu a dítě především. Pracovníci OSPOD se řídí zákony a určují postupy v mnoha případech, kdy je dítě ohroženo na svém životě nebo na svém vývoji.

Pracovník OSPOD má povinnost rodiče informovat o všech krocích, které dělá. OSPOD nemůže jen tak něco dovozovat nebo si myslet, musí vycházet z dostupných informací. Jednou ze základních funkcí OSPOD je být jako prostředník a objektivní strana v situaci, kdy je třeba ochránit nejlepší zájem dítěte. Pokud situace týkající se dítěte přímo vyžaduje určení opatrovníka, je stanovován vždy soudem na doporučení OSPOD – jelikož funguje jako kolizní článek mezi přáním dospělého, rodiče a zájmu dítěte.¹²⁷

Při konfliktu zájmů, co se týče rodič versus rodič anebo rodič versus stát, je sociální pracovník v podstatě prostředníkem, ke kterému může mít dítě nejbližší. Představy o tom, co je pro dítě nejlepší se liší. Jak bylo popsáno v předchozích kapitolách, to k čemu se můžeme obracet, aniž bychom byli osočeni, že konáme špatně, je právo. Ale ani to ovšem není jednoznačné a není ohebné. Avšak například v příručce pro sociální pracovníky je uvedeno, že systémem, který zajistí nejlepší zájem dítěte, je právo, protože to stanoví normativní vodítka, které je třeba respektovat. V právu tento právní průvodce spatřuje formálnost práva, která znamená, že v právu nebude místo pro naše osobní preference a právě to je důležité v oblasti péče o ohrožené děti.¹²⁸

Sociálním pracovníkům by mělo jít především o nejlepší zájem dítěte, jelikož oni nezastávají ani stranu matky ani stranu otce ani nikoho jiného. Mnoho příruček a výkladů nejlepšího zájmu dítěte je ovšem pouze nějakým návodem a nasměrováním,

¹²⁷[online] dostupné z <https://www.sancedetem.cz/cs/hledam-pomoc/rodina-v-problemove-situaci/problemy-v-rodine/co-se-skryva-pod-organem-socialne-pravni-ochrany-deti.shtml>

¹²⁸Srov. HOFSCHNEIDEROVÁ, A. *Praktický právní průvodce nejlepším zájmem dítěte*, s. 6-7

protože posoudit nejlepší zájem dítěte jakýmsi vědeckým pohledem nelze. Nevíme, jaké kritérium je to nejlepší a jaké je lepší než jiné.¹²⁹

Sociální pracovníci jsou tu pro děti jednoduše ve vztahu Já a Ty. A zde nastává přesně situace, jak ji zmiňuje Sokol: „ve vztahu já - ty stojí proti sobě právě dva určití lidé, každý sám, a tak tu vzniká také jistá odpovědnost za to, co si řekneme nebo uděláme: není na koho se vymluvit. V setkání s »ty« nemluví jen »já«, nýbrž musím také naslouchat. »Ty« mne svými replikami, odpověďmi stále vyvádí z mých vlastních myšlenek a nutí přemýšlet o věcech, na které jsem sám nepřišel - anebo kterým bych se raději vyhnul. Proto má skutečný rozhovor takovou cenu - a proto bývá tak nepříjemný. Symetrický vztah také nastavuje každému »já« jakési zrcadlo: »já« vidím »tebe«, ale často přemýšlím i o tom, jak »ty« vidíš »mne«. Záleží mi na tom a snažím se to nějak ovlivnit. Předjímám »tvoje« pocity a reakce a snažím se s nimi počítat. Ne nějakým promyšleným a vypočítavým způsobem - to dělávají podvodníci - ale docela přirozeně a samozřejmě. Na »tobě« mohu pozorovat totéž, a tak se před sebou navzájem jaksi odhalujeme a hlouběji poznáváme. Vůči »tobě« jako jedinému a určitému člověku mám také »já« všechny důvody se například stydět, když jsem něčemu nedostál, když jsem porušil slovo. »Tobě« se mohu svěřit, protože tu není nikdo další a počítám s tím, že »ty« to dalšímu neprozradíš.“¹³⁰

A právě to zde zastupují sociální pracovníci – komunikační vztah Ty a Já, kdy nejdůležitější je právě rozhovor a naslouchání. Právě tak můžeme zjistit nejlepší zájem dítěte.

„Při určování nejlepšího zájmu dítěte vystává ještě další otázka, a sice v jakém časovém rámci má být tento zájem hledán: zda se má jednat o aktuální zájmy dítěte např. V době, kdy o něm rozhoduje soud, anebo má být nejlepší zájem dítěte posuzován ve střednědobém či dlouhodobém horizontu. Někteří autoři zaměřující se na tuto problematiku uvádějí, že „panuje relativní shoda na tom, že význam má současnost i budoucnost, avšak problém obvykle spočívá v tom, jak tento závěr realizovat v praxi.“¹³¹

¹²⁹ Srov. KORNEL, M. *Soudce a rozhodování o nezletilém dítěti*, s. 231 - 237

¹³⁰ SOKOL, J. *Malá filosofie člověka*, s. 35

¹³¹ KORNEL, M. *Nejlepší zájem dítěte*, s. 33

Z výše uvedeného lze říci, že dítě je třeba nechat opravdu, skutečně nechat spolurozhodovat o svém životě. A pokud ho necháme hovořit, ale to nejenom když staneme před aktuální otázkou, ale pokud ho necháme hovořit a pokud s ním pěstujeme přátelský dialog, tak se můžeme dozvědět něco o jeho nejlepším zájmu.

4. Diskuse

Tato práce přinesla několik důležitých bodů, z kterých vyplývá následné doporučení a argumentační body.

V první kapitole byl sepsán přehled definic, které nám pomohly pochopit termín rodina, z několika různých hledisek, a to pro to, že rodina je základním stavebním kamenem jakéhokoliv státu, státního zřízení nebo jakéhokoliv typu lidského společenství.

Z různých definic a popisů nám vyplývá jednoznačně, že rodina je prostor, kde se utváří vztahy mezi lidmi; je to prostor, kde může jedinec dospět, utvářet svou osobnost.

Tradiční klasické modely rodiny předpokládaly vždy vztah mezi mužem a ženou, kteří měli jasně vymezené role ve výchově dítěte a svými povinnostmi. Pokud ovšem je tento klasický model rodiny narušen tím rozvodem, odlukou apod. jak může tento tradiční model tvořit to nejlepší prostředí pro jednotlivce, pro dítě? Vždy je to hlavně rodič, který formuje a tvoří osobnost dítěte. Jedná se zde tedy o vlastnosti a osobu jedince – rodiče – který je zde jako vzor, mentor, vychovatel a kamarád. Dle popsaného v první kapitole by se nemělo ničemu bránit tak, zda se jedná o osobu ženy, muže, anebo zda jde o pár heterosexuální nebo homosexuální.

V diskusi o tom, zda do umístění dítěte do prostředí homosexuálního páru může, má nebo by měl zasahovat stát, by nám mohl být nápomocen i názor, že rodina vždy patřila do práva soukromého, a tedy jakékoliv zásahy státu do takto specifického uskupení by měli být minimální.

4.1 Normalita jako důvod k diskusi

Dalším velmi důležitým pojmem je zmíněná „normalita“. Je velmi lehké říci, zda je něco normální anebo není. Ale co to vlastně ta normalita je? Dle někoho je to ideál, optimálně fungující proces. Nebo to může být průměr – bod rovnováhy. Normalita je dále i něco, co je považováno za „zdravě fungující“. A zde je to tedy opět možné uvést

– že zdravě fungující, ideálně fungující může být jak vztah mezi lidmi opačného pohlaví, ale i mezi lidmi stejného pohlaví.

Neshody, hádky, rozvody, šikana a další podobná selhání se mohou objevit jak u heterosexuálního tak i u homosexuálního páru. Stejně tak ideální a normální pár může být jak hetero, tak i homosexuální.

Nelze tedy končit u výroku, že normální je pouze vztah mezi mužem a ženou a tím pádem si žádná jiná dvojice nezaslouží mít nárok na umístění dítěte do jejich náhradní rodinné péče. Protože jevy odlišující pak situace a procesy od normality, lze najít všude. Ať již se jedná o hádky, diskriminaci, šikanu, jakékoliv podobné normalitu narušující jevy mohou nastat kdekoliv.

Zde dovoďte uvést citát, který vystihuje důležitost uvážení normality v dnešní demokratické společnosti. *„Existuje totiž oprávněná a velká touha po rovnosti, která pudí společnosti, pudí lidi k tomu, aby chtěli být všichni mocní a vážení. Tato touha se snaží pozvedat malé na úroveň velkých; ale v lidském srdci tkví také zvrhlá touha po rovnosti, která pudí slabé k tomu, aby chtěli strhnout silné na svou úroveň, a která lidi nutí, aby dávali přednost rovnosti v otroctví, před nerovností na svobodě. Není to o tom, že by celé národy a demokratické společnosti pohrdaly svobodou – naopak! Mají k ní instinktivní náklonnost.“*¹³²Vychýlení ručiček na váze normality a abnormality drží lidi, kteří jsou voleni z našeho středu. Není totiž možné, abychom o tomto rozhodovali všichni, každý jeden člověk. Je třeba mít ze svého středu volené takové zástupce, kteří nebudou navrhovat průměrné zákony, abychom nedělali průměrná rozhodnutí.

Průměrné rozhodnutí nemůže dělat ani pracovník OSPOD, nemůže dělat unifikovaná rozhodnutí ve vztahu ke každému jednomu dítěti, o kterém píše posudek, o kterém defacto rozhoduje ještě před verdiktem soudu, rozhoduje o jeho budoucnosti.

4.2 Právo na dítě versus práva dítěte

Práce se dále zabývala i termínem Právo na dítě. Má člověk jako jedinec sám o sobě právo na dítě? Lze toto považovat za standard?

¹³² Srov. TOCQUEVILLE, A. *Demokracie v Americe*, s. 56 - 57

Když se ještě vrátíme k termínu mateřství – to je společensky očekávaný jev v průběhu života každé ženy. Ale jak by zde obstálo právo na dítě, pokud bychom začali tvrdit, že pokud žena nemůže mít dítě, je zde většinou argumentováno tím, že příroda si tedy nepřeje, aby tato žena měla dítě. Tedy ani tímto nemůžeme argumentovat ve smyslu práva na dítě a homosexuálního páru.

Právo na dítě je tedy aktuálním pro každého uvědomělého člověka, který je schopen vytvořit pro dítě domov a život plný citu, porozumění a ušlechtilého vzoru pro život ve společnosti, toto právo mít. Nikdo nesmí být považován za „o něco méně“ člověka, než jsou jiní lidé. Každý by toto právo ve svém životě mít měl, záleží potom na něm, jak si tohoto daru bude vážit.

Naproti tomuto právu na dítě jsou tu ale také práva dítěte a těmi jsou jistě právo na radostné a bezstarostné dětství, právo na to vyrůstat ve skupině lidí, kteří ho mají rádi.

V souvislosti s právy dítěte je tu další a pravděpodobně ten nejtěžejnější termín a tím je *nejlepší zájem dítěte*. Tento termín je definován jako životní úroveň a podmínky, nezbytné pro to, aby dítě tělesně, duchovně a duševně dobře prospívalo, mělo plnohodnotné dětství a byla mu poskytována péče a podpora v nezbytné míře.

Toto může dítěti zabezpečit pouze prostředí milujících osoba zde je jasné, že toto lze vztáhnout jak na muže, tak i na ženy, a to tedy jak na heterosexuální pár, tak i na pár homosexuální.

Nejlepším zájmem státu a státních institucí by tedy mělo být zajistit dětem kvalitní péči, a to hlavně mimo ústavní péči, mimo sociální zařízení. Jelikož ihned po rodičích a po rodině jsou státní instituce tou druhou nejdůležitější složkou, která se má starat o nejlepší zájem dítěte, mělo by být v jejich zájmu ke každému jednotlivému dítěti a ke každé situaci ve které se nachází přistupovat individuálně. Dítě by mělo mít 100% možnost vyjádřit se svobodně, bez toho aniž by na něj byl vytvářen nátlak a jeho vyjádření by mělo mít tu největší váhu.

4.3 Etika a morálka jako hodnotící systém

Etika a morálka jsou lidmi přijaté hodnotící „systémy“, které jsou aplikovány na vše, co se děje kolem nás, co se děje ve společnosti. Tato slova jsou velmi často zmiňována právě i v souvislosti s tím, zda je etické nebo morální dát dítě z ústavní péče do náhradní rodinné péče dvěma homosexuálům, kteří spolu žijí v registrovaném partnerství.

Když o něčem řekneme, že je to nemorální, je to neslučitelné s naším svědomím. Je tedy nemorální, pokud chceme upřít dítěti domov, kde ho chtějí přijmout lidé, kteří se pro to svobodně a veřejně rozhodli? Pokud se dva jedinci rozhodnou veřejně zpečetit svůj vztah, veřejně a v souladu s právem dané země, jejich jednání nemůže být nemorální.

Je tedy etické nebo morální, když někomu umožníme dítě mít a někomu jinému ne? Člověk je jen jeden, není horší nebo lepší člověk ze své podstaty. Není tedy etické ani morální považovat něco za normální a něco ne, jen na základě toho, zda je člověk v partnerství s člověkem jiného pohlaví nebo s člověkem stejného pohlaví.

Pokud se lidé rozhodnou vstoupit do společného života, slíbit si oddanost, lásku a porozumění, chtějí to osobně stvrdit před ostatními a veřejně - proč by jedna z dvojic – muž a žena – měli mít větší práva a stejné povinnosti než dvojice – žena a žena či muž a muž? Je toto etické a morální? Je toto normální?

Proč na základě rozhodnutí sociálního pracovníka a soudu, těchto dvou institucí, dáme na jejich rozhodnutí, na jejich obecné rozhodnutí a jenom dle toho poté rozhodujeme o umístění dítěte?

O samotném právu můžeme říci, že je to minimum morálky, stejně tak i mravnosti. Právo by tedy z těchto pravidel společnosti mělo vycházet, a pokud je právně v pořádku registrované partnerství dvou lidí, mělo by to být morálně i mravně správně. Zde tedy není překážka pro to, aby do vztahu dvou homosexuálních lidí, kteří spolu žijí v registrovaném partnerství, soud a sociální pracovníci, stejně tak i společnost, měli problém umístit dítě, které do té doby bylo v ústavní péči.

Je přece snahou společnosti dávat dětem domov a neumísťovat je do ústavů.

Sociální pracovník by měl posuzovat vždy případ od případu, na jeho rozhodnutí poté soud vydává své rozhodnutí. Měl by to být právě pracovník sociálního ústavu, kdo bere na vědomí aktuální situaci dítěte, kdo bere na vědomí aktuální situaci a povahy lidí, ke kterým chce dítě umístit. Sexuální orientace partnerů by neměla mít tu největší hodnotu při jeho rozhodování. A hlavně tomuto rozhodnutí by nemělo bránit jejich registrované partnerství. Naopak by to mělo být to, co by mělo „hlasovat“ pro toto. Sociální pracovník by měl hodnotit vždy danou situaci v tomto páru pro každé jedno dítě. Aktivně by měl zjišťovat názor dítěte a hodnotit ho paralelně s charakterem domácnosti registrovaných partnerů.

Je totiž v zásadě nelogické umožňovat adopci pouze jednotlivcům a ne párům, pokud chceme pro dítě zajistit to nejlepší, co se týče jeho přímého okolí.

Závěr

Adopce dětí homosexuálním párem v ČR není zákonem povolena. V současné době je umožněna adopce dítěte pouze jedincem v homosexuálním páru, a to ještě v tom případě, pokud tento jedinec není v registrovaném partnerství se svým druhem, družkou. Narážíme zde v podstatě na paradox, který je často vysvětlován a obhajován slovy jako jsou „normalita“, etika a morálka a obhajován i stavem manželství, mezi mužem a ženou, který je brán jako jediný nejvyšší svazek mezi dvěma lidmi, nad nějž není.

Tato práce si kladla za cíl, přinést dostatečné teoretické zázemí, nutné pro pochopení pozadí celé této diskuse. Z mnoha definic byly tedy vybrány definice rodiny, které jasně sdělují a vysvětlují nejdůležitější fakt, že rodina je především uskupení lidí, které vytváří bezpečné a milující okolí pro děti v ní žijící.

Dalším cílem této práce bylo popsat práva a povinnosti homosexuálních párů a jejich možnosti adopce ve vybraných evropských zemích, které jsou svou politickou a hospodářskou situací podobné ČR. Mnohdy se chceme těmito zeměmi inspirovat v mnoha věcech, tedy bychom měli i v rámci tohoto tématu brát v potaz sousední země a jejich řešení problému.

Důležitým přínosem této práce bylo i zhodnocení toho, zda má člověk právo na dítě a jaká práva má dítě a čím jsou tato práva zabezpečována. Právo na dítě není právo, které by bylo kdekoliv závazně definováno. Mnohdy jde o nějakou touhu seberealizace, otisku vlastního já do budoucna. V celé té obsáhlé diskusi jsme zapomněli na to, že dítě není věc, ale je to subjekt našeho světa a výsledek sporů o tom, komu ho přiřkneme nebo ne, nemusí být v zásadě jeho nejlepší zájem. Nejlepší zájem dítěte zjistíme tak, že jej budeme poslouchat. A na to se velmi často zapomíná. Je zde hodně příruček, pouček a návodů na to, jak se řídit právem, zda je dobré dát dítě matce, otci, hetero nebo homosexuálům. Co kdybychom se ho jednoduše zeptali.

Jako hodnotící metody celé této diskuse byly mimo jiné nastaveny etika a morálka. Mnoho lidí se při jakýchkoliv sporech odvolává těchto dvou termínů, jsou společností přijata.

Když se ale podíváme na etiku a morálku a jejich výklad, nalezneme zde velmi pádné důvody pro přijetí novely zákona – tedy o adopci homosexuálními partnery, kteří jsou spolu v registrovaném partnerství.

Mezi tyto důvody patří především to, že pár rozhodnutý k adopci dítěte, dokáže tuto svou potřebu zdůvodnit, a tak jak říká etika, potom toto jednání nemůže být neetické, nemorální. Pokud tedy existuje člověk, pro kterého je tím nejvyšším cílem, vytvořit domov pro dítě, které je z neúplné rodiny, z disfunkční rodiny anebo které žádnou rodinu nemá, je třeba se ptát – jaký jiný člověk nebo lidé mohou bránit v naplnění štěstí jednotlivce, pokud jim nikdo nebrání v naplnění těch jejich. Z etického hlediska jistě ne. Pokud je cílem stavět rodinu, základ společnosti, tvořit materiální a emoční zázemí dítěti, které o tyto hodnoty přišlo, je pravým protiargumentem poukazování na sexuální orientaci člověka? Neměli bychom se nesobecky ptát – a jakou podobu má štěstí, pocit naplnění, nejvyšší aktuální cíl u dítěte

Dokážeme my dnes snad ještě vůbec rozlišit co je a není etické při takové salvě různých a občas i hrůzných fotografií, videí a příběhů? Nikdy přece nemůže být neetické něco, co by pomohlo byť jen jednomu dítěti ke šťastnějšímu životu.

A jednou pro vždy bychom měli celou tuto otázku o adopci jedním nebo dvěma lidmi postavit trochu jinak. Ne vždy bychom se měli pít po právu na dítě, ale měli bychom dělat vše pro nejdůležitější právo dětí, a to především těch méně šťastných – právo nalezení nejvhodnějšího rodinného prostředí. Takového prostředí, kde bude bezprostředně milováno a kde si členové rodiny budou navzájem inspirací, oporou a kde si budou projevovat úctu. Jelikož i to vyplývá z nejlepšího zájmu dítěte.

Etikou a morálkou by se měla minimálně inspirovat novela zákona a umožnit adopci celému páru homosexuálních partnerů a neměla by zapomínat na to, že nejlepší zájem dítěte není vždy ten, který mu přiřkne soud, ale že nejlepší zájem dítěte nám vyjeví ono samo, ale musíme se k němu chovat jako k dítěti a ne jako k věci, o kterou se vede spor.

Seznam použitých zdrojů

1. ARIÈS, P. *Centuries of childhood: a social history of family life*. New York: Vintage Books, c1962. ISBN 0394702867.
2. BUBLEOVÁ, V. *Základní informace o pěstounské péči a péči poručníka*. 3., přeprac. vyd. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, 2014. ISBN 978-80-87455-19-7.
3. BUREŠOVÁ, P. POLÁCHOVÁ, VAŠŤATKOVÁ, J. a P. VYHNÁLKOVÁ, ed. *Rodina a náhradní rodinná péče*. Olomouc: Hanex, 2008. ISBN 978-80-7409-013-4.
4. ČEVELA, R. *Sociální a posudkové lékařství*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015. ISBN 9788024629384.
5. CÍSAŘ, T. *Právo a morálka*, 2009, Diplomová práce
6. DAVID, R. *Práva dítěte: úmluva o právech dítěte a její charakteristika: mezinárodní ochrana práv dítěte a některé další dokumenty: rodina a základy rodinného práva*. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 1999. ISBN 80-7182-076-8.
7. DUNOVSKÝ, J. *Sociální pediatrie: vybrané kapitoly*. Praha: Grada, 1999. Psyché (Grada). ISBN 80-7169-254-9.
8. FRINTA, O. *Osvojení (nejen) v návrhu nového OZ, časopis Právník: teoretický časopis pro otázky státu a práva*. Praha: Ústav státu a práva AV ČR. ISSN 0231-6625.
9. GABRIEL, Z., T. NOVÁK. *Psychologické poradenství v náhradní rodinné péči*. Praha: Grada, 2008. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-1788-3.
10. HOFSCHEIDEROVÁ, A. *Liga lidských práv v roce*, 2016, ISBN 978-80-87414-26-2
11. HUDOLIN, V. *Social Psychiatry*, 1994, ISBN 978-1-4684-4535-0
12. KORCOVÁ, D. *Formy diskriminace lesbických žen a gay mužů ve společnosti*, Bakalářská práce, Brno 2011
13. KORNEL, M. *Nejlepší zájem dítěte*, Disertační práce, PRÁVNICKÁ FAKULTA MASARYKOVY UNIVERZITY, Brno 2011/2012
14. KOVAŘÍK, J., V. BUBLEOVÁ a K. ŠLESINGEROVÁ. *Náhradní rodinná péče v praxi*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-957-7.

15. KRAUS, B. a V. POLÁČKOVÁ. *Člověk - prostředí - výchova: k otázkám sociální pedagogiky*. Brno: Paido, 2001. ISBN 80-7315-004-2.
16. MACHALOVÁ, T. *Úvod do právní filozofie (Základní pojmy)*, I. díl. Brno: Masarykova univerzita, Brno: 2001. ISBN 8021018291
17. MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. 2., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-85850-24-9.
18. MOŽNÝ, I. *Sociologie rodiny*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1999. Základy sociologie. ISBN 80-85850-75-3
19. MOŽNÝ, I. *Sociologie rodiny*. Vyd. 2., upr. Praha: Sociologické nakladatelství, 2002. Základy sociologie. ISBN 80-86429-05-9.
20. MURPHY, R. F. *Úvod do kulturní a sociální antropologie*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1998. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-85850-53-2.
21. VESELÁ, R. SCHELLE, K., HRUŠÁKOVÁ, M., PADRNOS, J. a ŠTEFANCOVÁ, D. *Rodina a rodinné právo (historie, současnost a perspektivy)*. / Veselá Renata a kol. Vyd. 1. Praha: Eurolexbohemia, 2003. 262 s. ISBN 80-86432-48-3
22. SINGLY, F. de. *Sociologie současné rodiny*. Praha: Portál, 1999. ISBN 8071782491.
23. SMETÁČKOVÁ, I. a R. BRAUN. *Homofobie v žákovských kolektivech: homofobní obtěžování a šikana na základních a středních školách - jak se projevuje a jak se proti ní bránit: doplňkový výukový materiál pro ZŠ a SŠ včetně didaktické aplikace tématu*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2009. ISBN 978-80-7440-016-2.
24. SOBOTKOVÁ, I. *Psychologie rodiny*. 2., přeprac. vyd. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-250-8.
25. SOKOL, J. *Malá filosofie člověka: a Slovník filosofických pojmů*. 5., rozš. vyd., (Ve Vyšehradu 3.). Praha: Vyšehrad, 2007. ISBN 978-80-7021-884-6.
26. VALDROVÁ, J. *Abc feminismu*. Brno: Nesehnutí, 2004. ISBN 80-903228-3-2.
27. VESELÁ, R. *Rodina a rodinné právo: historie, současnost a perspektivy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2003. ISBN 80-86432-48-3

28. VLČKOVÁ, I. *Výchova dětí homosexuálním párem/ Středoškolská odborná činnost 2006/2007*, Vsetín, 2007, neuvedeno ISBN, dostupné na <http://soc.nidv.cz/data/2007/14-3.pdf>
29. VÝROST, J., I. SLAMĚNÍK, ed. *Aplikovaná sociální psychologie I*. Praha: Portál, 1998. ISBN 8071782696.
30. WALSH, Froma. *Normalfamilyprocesses: growing diversity and complexity*. 3rd ed. New York: GuilfordPress, c2003. ISBN 1-57230-816-8.

Internetové zdroje

1. Obecné zásady EU v oblasti prosazování a ochrany práv dítěte. Rada EU [online], [srov. 2017-06-28], [srov. 2017-06-05]. Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/16031.cs07.pdf>
2. Základní pojmy [online]. [srov. 2017-06-05]. Dostupné z: <http://www.adopce.com/informace/zakladni-pojmy/>
3. Ankety – Adopce [online]. [srov. 2017-06-05]. Dostupné z: <http://www.evalabusova.cz/ankety/adopce.php> a časopis *Psychologie 4/2010*
4. Základní rozdíly nrp, [online]. [srov. 2017-06-05]. Dostupné z: http://www.nahradnirodina.cz/zakladni_rozdily_nrp
5. Psychomost, [online]. <http://www.psychomost.cz/view.php?cisloclanku=2008030022>
6. Etik a čas, [srov. 2017-06-05]. Dostupné z: <http://www.jansokol.cz/2014/03/etika-a-cas/>
7. Obecné zásady EU v oblasti prosazování a ochrany práv dítěte [online] [srov. 2017-06-05]. Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/16031.cs07.pdf>
8. Člověk v tísní, příručka [online]. [srov. 2017-08-10]. Dostupné z: <https://www.pf.jcu.cz/stru/katedry/pgps/ikvz/online>] Dostupné z: Člověk v tísní, příručka: <https://www.pf.jcu.cz/stru/katedry/pgps/ikvz/>
9. Slovník sociálního zabezpečení [online]. [srov. 2017-06-05]. Dostupné z: <http://slovník.mpsv.cz/porucenstvi-s-osobni-peci-porucnika-porucnik.html>
10. Formy náhradní rodinné péče: Formy náhradní rodinné péče upravené zákonem č. 94/1963 Sb., o rodině. Mpsv.cz [online]. [srov. 2017-06-05]. Dostupné z: [srov. 2017-12-01]. [Dostupné na WWW: mpsv.cz/cs/14501](http://Dostupné%20na%20WWW%3A%20mpsv.cz/cs/14501)

11. Občanský zákoník, [online]. [srov. 2017-08-10]. Dostupné z:<http://business.center.cz/business/pravo/zakony/obcansky-zakonik/cast2h2d2.aspx#cast2h2d2o2>
12. Soud uznal adopci dětí gayi, [online]. [srov. 2017-08-10]. Dostupné z:http://zpravy.idnes.cz/cesky-soud-uznal-adopci-deti-gayi-dqg/domaci.aspx?c=A151206_202924_zahranicni_san
13. Adopci partnerova dítěte by registrovaným povolilo 56 pct lidí, [online]. [srov. 2017-06-05]. Dostupné z:<http://www.pravniprostor.cz/aktuality/aktuality/adopci-partnerova-ditete-by-registrovanym-povolilo-56-pct-lidi>
14. Sňatky homosexuálů umožňuje na celostátní úrovni 15 zemí, [online]. [srov. 2017-06-05]. Dostupné z:http://www.denik.cz/ze_sveta/snatky-homosexuvalu-umoznuje-na-celostatni-urovni-15-zemi-20130730.html
15. Základní rozdíly mezi instituty registrovaného partnerství a manželství [online]. [srov. 2017-06-05]. Dostupné z: <http://muj-pravnik.cz/zakladni-rozdily-mezi-instituty-registrovane-partnerstvi-a-manzelstvi/>
16. World most fiendlycountries, [online]. [srov. 2017-07-04]. Dostupné z: <http://www.businessinsider.com/worlds-most-gay-friendly-countries-2013-3?op=1/#ain-legalized-gay-marriage-by-a-close-margin-in-2005-3>
17. Binnenlandseadoptiekinderennaarholebigezinvlaanderen[online]. [srov. 2017-07-04]. Dostupné z:<https://zizo-online.be/58-binnenlandse-adoptiekinderen-naar-holebigezin-vlaanderen>
18. Independent / News[online]. [srov. 2017-07-04]. Dostupné z: <http://www.independent.co.uk/news/world/europe/austria-same-sex-gay-marriage-legal-constitutional-court-lgbt-rights-start-date-couples-a8092516.html>
19. PSP.cz [srov. 2017-06-05]. Dostupné z:<https://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>
20. Infertility care everyone has theright to have a child[online]. [srov. 2017-08-10]. Dostupné z: <https://blogs.biomedcentral.com/on-health/2014/11/24/infertility-care-everyone-has-the-right-to-have-a-child-but-what-if-you-are-infertile-there-maybe-barriers/>
21. Obecné zásady EU v oblasti prosazování a ochrany práv dítěte. Rada EU [online] [srov. 2017-06-05]. Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/16031.cs07.pdf>

22. Úmluva o právech dítěte [online]. [srov. 2017-06-05]. Dostupné z:<https://www.unicef.cz/aktualne/82292-umluva-o-pravech-ditete>
23. Úmluva [online]. [srov. 2017-06-05]. Dostupné z:
<http://absolventi.gymcheb.cz/2007/mihrubo/umluva.html>
24. NSOPD [online]. [srov. 2017-08-10]. Dostupné z:
<http://www.mpsv.cz/files/clanky/14309/NSOPD.pdf>
25. Čím se zabývá ochránce dětí [online]. [srov. 2017-08-10]. Dostupné z:
<http://deti.ochrance.cz/cim-se-zabyva/>
26. MŠMT info[online]. [srov. 2017-06-05]. Dostupné z:
http://www.msmt.cz/file/1561_1_1/
27. Praktický právní průvodce nejlepším zájmem dítěte [online]. [srov. 2018-02-02]. Dostupné z:
<http://lp.cz/publikace/prakticky-pravni-pruvodce-nejlepsim-zajmem-ditete/>
28. Petice proti zákonu dětí pro homosexuály [online]. [srov. 2017-06-05]. Dostupné z:
https://www.petice24.com/petice_proti_zakonu_adopce_dti_pro_homosexuality
29. Fórum <https://www.petice24.com/forum/66379>
30. Rozhlas ČRo/Komentáře [online]. [srov. 2017-06-05]. Dostupné z:
http://www.rozhlas.cz/cro6/komentare/_zprava/691371
31. Etika [online]. [srov. 2018-02-02]. Dostupné z:
<http://www.lf2.cuni.cz/ustav-lekarske-etiky-a-humanitnich-zakladu-mediciny-2-lf-uk/etika>
32. Slovník sociálního zabezpečení [online]. [srov. 2017-12-27]. Dostupné z
WWW: <http://slovník.mpsv.cz/porucenstvi-s-osobni-peci-porucnika-porucnik.html>
33. Formy náhradní rodinné péče: Formy náhradní rodinné péče upravené zákonem č. 94/1963 Sb., o rodině. Mpsv.cz [online]. [srov. 2018-02-02]. Dostupné na
WWW: mpsv.cz/cs/14501
34. Základní rozdíly mezi instituty registrované partnerství a manželství [online]. [srov. 2017-06-05]. Dostupné z: <http://muj-pravnik.cz/zakladni-rozdily-mezi-instituty-registrovane-partnerstvi-a-manzelstvi/>
35. BBC [srov. 2017-06-05]. Dostupné z:
<http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/7978495.stm>
36. Rakouští heterosexuálové chtějí právo uzavírat registrované partnerství. Novinky.cz. [online]. [srov. 2017-09-10]. Dostupné z:

<http://www.novinky.cz/koktejl/201260-rakousti-heterosexualse-cteji-pravo-uzavirat-registrovane-partnerstvi.html>

37. Obecné zásady EU v oblasti prosazování a ochrany práv dítěte. Rada EU [online] [cit. 2017-06-05]. Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/16031.cs07.pdf>
38. Etika úvod [online]. [srov. 2017-06-05]. Dostupné z: <http://www.eapraha.cz/beran/docs/kr3s/etikauvod.pdf>
39. Co je a co není diskriminace [online]. [srov. 2017-06-05]. Dostupné z: <http://www.ochrance.cz/diskriminace/pomoc-obetem-diskriminace/co-je-co-neni-diskriminace/>
40. Diskriminace [online]. Dostupné z: <https://iuridictum.pecina.cz/w/Diskriminace>
41. Zákony [online]. [srov. 2017-06-05]. Dostupné z: <http://zakony-online.cz/?s73&q73=4>
42. Diskriminace přímá a nepřímá [online]. [srov. 2018-02-02]. Dostupné z: <http://www.profairplay.cz/diskriminace-prima-a-neprima-vec-neznama/>

Seznam zkratek

Aj.	- A jiné
Atd.	- A tak dále
Např.	- Například
OSPOD	- Orgán sociálně právní ochrany dětí
Tzn.	- To znamená

Abstrakt

Tato diplomová práce se ve svých kapitolách věnuje především adopci dítěte, a to ne homosexuálním jednotlivcem, tedy tak jak je to nyní v České republice zákonem umožněno, ale adopci registrovaným homosexuálním párem. Klade si za cíl mimo jiné pohlédnout na tuto věc z pozice etiky a morálky, jako obecně přijatým hodnotovým soudům, a také nastolit diskusi – proč je adopce umožněna jedinci a ne již dvojici lidí, kteří se rozhodli potvrdit svůj vztah veřejně a oficiálně a tím spíše tedy lidem, kteří se nebáli přiznat svou orientaci. Diplomová práce bere v úvahu nejenom odbornou a filosofickou literaturu, ale opírá se i o veřejnou diskusi, jež je přítomna v mnohých médiích a online komentářích. I toto považuje za důležité při nastolení otázek nutných pro řešení této situace.

Abstract

Although it is legalized by law to adopt children by homosexual individuals in the Czech Republic now, main focus of the chapters in this thesis deals with adoptive children of registered homosexual couples in the country. Except for other goals, the thesis aims at this topic from the point of the ethic and morality as the society's values. It also sets up a discussion about the fact that this chance is given to the individuals but not the couples that officially validate the relationship, which shows that they are not aware to admit their orientation. The thesis takes in the account not only second and philosophic bibliography, but it is also supported by the public discourse being in progress in media and online editorials. These are also important to be considered while solving this situation.